

Методично-дидактичний посібник

до регіональної парціальної програми
з міжкультурної та громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Український віночок. Миколаївщина»

Мій СВІТ ЛЮДЕЙ

ISBN 978-617-8265-95-3

9 786178 265953 >

Миколаїв - 2026

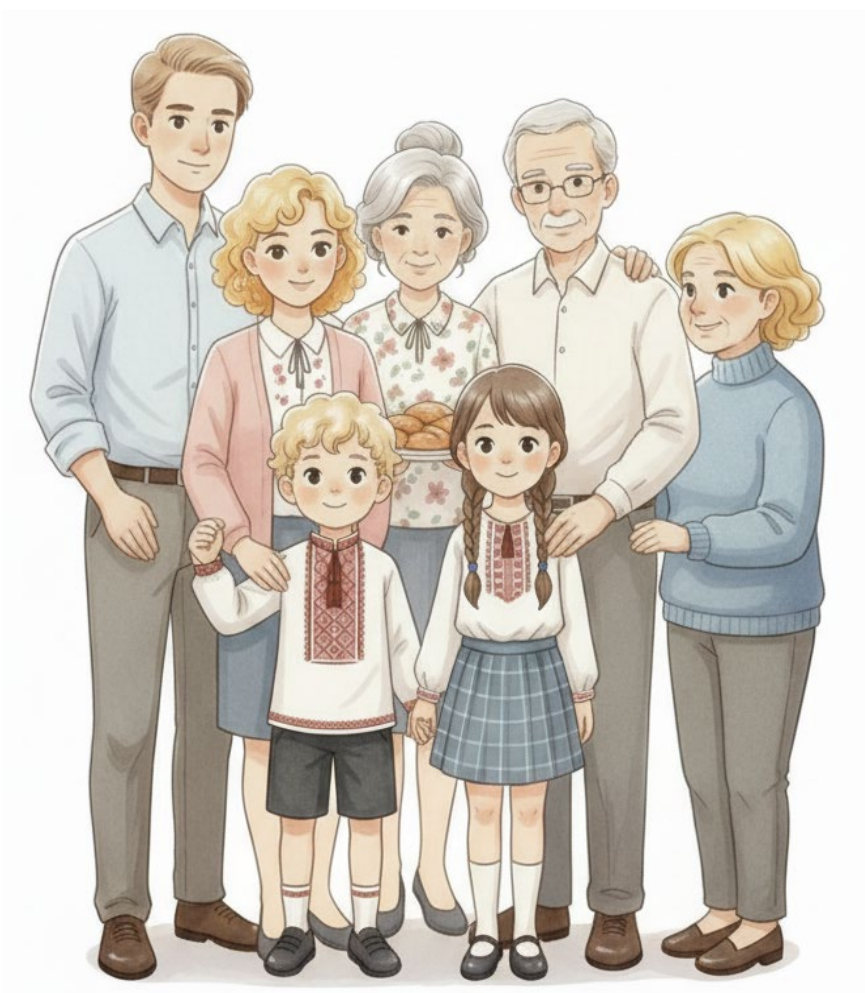

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Кафедра теорії й методики
дошкільної та початкової освіти

МІЙ СВІТ ЛЮДЕЙ

Методично-дидактичний посібник
до регіональної парціальної програми з міжкультурної і громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Український віночок. Миколаївщина»

Миколаїв – 2026

УДК 37.018.43-053.4(477.74)

М 58

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти від 29 жовтня 2025 року, протокол № 5

Автори-укладачі:

Живило І. М. – вихователька-методистка Миколаївського закладу дошкільної освіти № 37 комбінованого типу Миколаївської міської ради;

Карлюга А. В. – вихователька-методистка Первомайського закладу дошкільної освіти (ясел-садка) № 7 «Перлинка» Первомайської міської ради

Олійник Л. М. – к. пед. н., доцентка, доцентка кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОППО;

Скидан С. Ю. – вихователька-методистка Баштанського закладу дошкільної освіти (ясел-садка) № 4 «Дюймовочка» Баштанської міської ради.

Рецензенти:

Сокуренко О. О. – к. пед. н., доцентка, завідувачка кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОППО;

Байдик В. В. – к. психол. н., доцентка, доцентка кафедри педагогіки та психології Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Відповідальна за випуск:

Стойкова В. В. – к. пед. н., заступниця директора з науково-педагогічної роботи МОППО

М 58

Мій світ людей : методично-дидактичний посібник до регіональної парціальної програми з міжкультурної і громадянської освіти дітей середнього та старшого дошкільного віку «Український віночок. Миколаївщина» / Авт.-укл. : Л. М. Олійник, С. Ю. Скидан, А. В. Карлюга, І. М. Живило. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОППО, 2026. – 88 с. – з іл.

ISBN 978-617-8265-95-3

Методично-дидактичний посібник «Мій світ людей» містить матеріали, що спрямовані на формування в дітей цілісного уявлення про себе: своє здоров'я, свій внутрішній світ і світ людей, які її оточують, ознайомлення дошкільнят з правами й обов'язками, емоціями та почуттями, різними способами взаємодії і спілкування з людьми, залежно від того, чи є вони рідними, близькими, друзями, незнайомцями.

Зміст є допоміжним у реалізації освітніх завдань регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина» з міжкультурної і громадянської освіти дітей середнього та старшого дошкільного віку.

Видання адресоване вихователям, батькам, які прагнуть плекати особистість дошкільника / дошкільниці, допомогти дитині пізнати навколишній світ людей.

УДК 37.018.43-053.4(477.74)

© Кафедра теорії й методики дошкільної та початкової освіти, 2026

© Центр редакційно-видавничої діяльності МОППО, 2026

ISBN 978-617-8265-95-3

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ	8
РОЗДІЛ 1. ПОЗНАЙОМИМОСЬ. ЦЕ Я!	10
Я особистість. Моє ім'я	10
Фізичне здоров'я. Моє тіло	12
Психічне здоров'я. Мої почуття та емоції	19
Духовне здоров'я. Мої захоплення та мрії	26
Соціальне здоров'я. Я та люди	29
РОЗДІЛ 2. МОЇ РІДНІ ТА БЛИЗЬКІ ЛЮДИ	34
Моя сім'я та родина.	34
Родинні будні.	43
Родинний відпочинок.	47
Родинні свята.	50
РОЗДІЛ 3. ЗНАЙОМІ ЛЮДИ: ДІТИ ТА ДОРΟΣЛІ	54
Мої друзі та приятелі	54
Як познайомитись? Як стають друзями?	61
Мої знайомі дорослі	65
Небезпечні знайомі. Правило п'яти пальців	69
РОЗДІЛ 4. ДОРΟΣЛІ НЕЗНАЙОМЦІ	72
Хто такі Незнайомці?	72
Люди різних професій навколо мене	74
Правила поводження з незнайомцями	82
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ	86
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	86

ВСТУП

Культура добросусідства починається з особистості кожної людини. Тому посібник містить методично-дидактичні матеріали, які спрямовані на формування у дітей дошкільного віку цілісного уявлення про себе, свої права, обов'язки, емоції та почуття, що сприяють виробленню потреби дошкільнят у засвоєнні способів збереження власного здоров'я. Важливим є те, як дитина сприймає себе, як ставиться до своєї зовнішності та наскільки знає свій внутрішній світ. Як уміє будувати стосунки з оточуючими її людьми. Дитина 5–6 річного віку має розуміти поняття: «сім'я», «сімейні традиції», «сімейне коло», «рід», «родина», «родовід», «родинне дерево» та мати елементарні знання про всіх членів сім'ї, про сімейні обов'язки, про важливість надання допомоги один одному в родині. З малечку слід формувати у дітей навички спільної праці та спільного родинного відпочинку.

У статті 15 пункті 4 Закону України 2025 року «Про дошкільну освіту» зазначено: «Освітній процес має ґрунтуватися на культурних цінностях Українського народу, інших цінностях і принципах, визначених цим Законом і Законом України «Про освіту», та спрямовуватися на формування у вихованців суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, милосердя, толерантності, поваги до честі та гідності людини й результатів її праці, здорового способу життя та екологічної поведінки, цінностей постійного пізнання і розвитку. Єдність розвитку, виховання і навчання вихованців забезпечується спільними зусиллями усіх учасників освітнього процесу».

Матеріали цього посібника дають відповіді на питання: яким чином педагоги закладів дошкільної освіти та батьки мають підтримувати та розвивати інтерес вихованців середнього та старшого дошкільного віку до свого фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я? Як допомогти дошкільнику/дошкільниці комфортно зануритися у світ стосунків та успішно взаємодіяти з людьми? Яка інформація про себе та родинні стосунки доступна дошкільникам? Що їм цікаво? Як організувати освітнє середовище у закладі дошкільної освіти, щоб сформувати у дітей пізнавальний інтерес до себе та людей, які їх оточують. Як спілкуватися та взаємодіяти з людьми залежно від того, ким вони є для дитини: рідними, близькими, знайомими або чужинцями.

Цей методично-дидактичний посібник четвертий з дев'яти запланованих, що створені до регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина» у межах єдиного усеукраїнського інтегрованого курсу з громадянської та міжкультурної освіти «Культура добросусідства». Метою інтегрованого курсу «Культура добросусідства» є питання: формування соціальної й громадянської компетентності дітей починаючи з середньої групи дошкільного віку й закінчуючи освітою дорослого (складниками широкого поняття толерантності виступають етнічні, мовленнєві, вікові, соціальні,

релігійні, гендерні, соціальні відмінності). Цифри у квадратних дужках по тексті вказують на номер джерела у списку використаних джерел, зміст яких доповнює та розширює уявлення дітей про місто Миколаїв [6] та інклюзію в освіті [5].

Зміст регіональної парціальної програми «Український віночок. Миколаївщина» зорієнтований на освіту дітей середнього та старшого дошкільного віку, які відвідують заклади дошкільної освіти Миколаївського регіону та сприяє:

- ✓ формуванню в дитини позитивного бачення свого місця в сьогоденні та в майбутньому рідного краю, стійкого інтересу до життя, культури, проблем регіону, що є надто актуальним після того, як велика кількість громадян Миколаївщини покинули свої території внаслідок повномасштабного воєнного вторгнення на Україну російських загарбників;
- ✓ ознайомленню з правами та обов'язками кожної особистості;
- ✓ формуванню в дітей почуття любові до рідного краю та поваги до інших народів;
- ✓ розвитку соціальних навичок та громадянської свідомості у дітей, готує їх до життя в демократичному суспільстві [8].

Педагогам, які беруть до роботи з вихованцями цей посібник, треба бути обережними й обачливими та добре знати ситуацію в родині дітей, щоб будь-яка інформація не стала тригером для неприємних спогадів та негативних емоцій якоїсь дитини.

У посібнику «Мій світ людей» дібрано дидактичні матеріали та методичні настанови, які допоможуть педагогам реалізувати завдання інтегрованого курсу «Культура добросусідства» та парціальної регіональної програми «Український віночок. Миколаївщина», а саме змістових напрямів «дитина у соціумі» та «культура спілкування».

Інформація розділів відповідає програмному змісту та викладена у доступній для дітей середнього та старшого дошкільного віку формі.

Задля структуризації змісту посібника та покращення розуміння його змісту дорослими та маленькими читачами, було застосовано піктограми.

За цією позначкою текст слід надавати дітям від лица вигаданого персонажа – шестирічного Миколки, який живе зі своєю родиною в Україні у місті Миколаєві та ходить у звичайний дитячий садок.

Після прочитання «Миколчиних історій» пропонуємо на усвідомлення програмового змісту дітьми різноманітні активності.

Життєві історії Миколки можуть слугувати орієнтиром для педагога та дітей, щоб розпочати полілог з певних тем, які у посібнику структуровано за розділами: «Познайомимось. Це Я!», «Мої рідні та близькі люди», «Знайомі люди: діти та дорослі», «Незнайомці». Полілог – це розмова або спілкування багатьох

учасників, що відрізняється від діалогу (розмови двох) тим, що в ньому беруть участь троє або більше осіб. У нашому випадку це групове спілкування дорослої людини та групи дошкільників під час якого кожний/кожна може висловлювати власну думку. Тому для такої активності передбачаються відкриті питання, які не мають однозначної правильної відповіді; стимулюють бажання дітей висловлювати власні думки та вчитись культурі спілкування.

Культура спілкування визначається як система правил, норм, цінностей і навичок, які дозволяють ефективно взаємодіяти з іншими людьми. Це вміння виявляти повагу, толерантність, відкритість, адаптивність та емпатію під час спілкування з іншими людьми. Розвиток культури спілкування у дошкільників має величезне значення, оскільки саме на цьому етапі формуються основні навички та вміння, які будуть корисними протягом усього життя. Відповідне виховання у цьому напрямку допомагає дитині зрозуміти, як ефективно спілкуватися з іншими, розвиває в неї вміння висловлювати свої думки, виховує терпимість, повагу до інших і багато інших важливих рис характеру. Організація освітнього процесу з дітьми здійснюється державною мовою. Ознайомлення дітей з «мовою сусіда» здійснюється, виходячи з національного складу конкретної групи дошкільників та не має бути відірваним від вивчення основ культури її носіїв. Разом з тим акцент робиться на розширення мовної практики та мовного етикету насамперед рідною мовою.

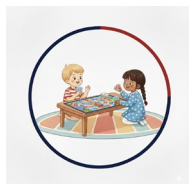
За цією позначкою педагог знайде рухові активності, які можна застосувати у роботі з дошкільниками за змістом посібника. Рухливі ігри мають підвищувати інтерес та потребу дітей у фізичному вдосконаленні. Привчати цінувати чесність, товариськість, підтримку в командних іграх. Поглиблювати уявлення про основні чинники збереження здоров'я – рухова активність, правильне харчування, дотримання питного режиму, безпечна поведінка, догляд за тілом з урахуванням спортивних традицій регіону. Виробляти потребу в засвоєнні способів збереження власного здоров'я згідно з місцевими та сімейними здоров'язбережувальними традиціями. Заохочувати використовувати умови природного середовища Миколаївського регіону з метою позитивного впливу на здоров'я. Формувати уявлення про корисні для здоров'я страви та харчові продукти через ознайомлення із традиційними національними стравами Миколаївщини. Виховувати позитивне ставлення до національних та сімейних оздоровчих традицій.

Зміст поставлених у посібнику освітніх завдань реалізується через додаткові тексти, які надаються дітям у вигляді чи то казки, чи оповідки. Наведемо родичі, або вихователька у дитячому садку читають дитині книги. Читання книг дошкільникам допомагає

розвивати мовлення, уяву та емоційне сприйняття, тому варто проводити його щодня, роблячи процес інтерактивним. Починайте з розглядання ілюстрацій, обговорюйте сюжет, читайте виразно, використовуючи різні інтонації та міміку, ставлячи запитання та заохочуючи дитину долучатися до обговорення. Також важливо прищепити дбайливе ставлення до книжок, дотримуватись правил користування ними.

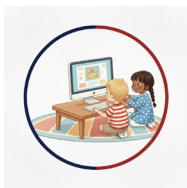

Ця позначка символізує різноманітну ігрову активність, що пропонується дітям за змістом посібника: дидактичні, рольові ігри. Під час освітнього процесу також рекомендуємо створювати різноманітні ситуації, надавати дітям завдання та вправи, що спонукатимуть їх комунікувати між собою за допомогою невербальних засобів спілкування. Пояснювати, що мова тіла, жестів допоможе у спілкуванні з іноземцями, людьми, які не володіють державною мовою, з людьми, які мають вади слуху, мови тощо. Таким чином формуємо вміння вирішувати конфліктні ситуації за допомогою спілкування, загальноприйнятих фраз, мирилок тощо. Навчаємо дітей, як починати спілкуватися, взаємодіяти з дітьми, зокрема й іншої національності, які не володіють українською мовою. Даємо дітям розуміння, що хоч ми різні, але всі рівні. Сприяємо засвоєнню вихованцями мовних алгоритмів, дій та комунікацій під час зустрічі з незнайомцями.

Передбачається, що кожна дитина, з якою доросла людина співпрацюватиме за цим посібником, буде мати особистий альбом, чи блокнот, або записник. Своєрідний «Щоденник вражень», в якому вона зможе проілюструвати особисті уподобання від обговорення важливих тем у вигляді малюнків чи аплікацій. Об'ємні вироби, що зроблені за змістом посібника, слід сфотографувати та розмістити світлини у «Щоденнику вражень» дитини. Тож, для цього знадобляться канцтовари: олівці, фломастери, ножиці, клей-олівець тощо. Бажано, щоб у дитини була можливість зробити власний вибір серед зображувальних засобів. Мистецько-творча діяльність може бути різноманітною та захоплюючою. Вона сприяє розвитку творчого потенціалу, формуванню естетичного смаку, зближує та створює незабутні спогади. Ключовим є свобода дій, підтримка та спільна участь педагога та дітей у процесі творення. Заохочуйте дітей до самовираження та не бійтеся експериментувати з різними матеріалами. За цією позначкою для вихователів будуть рекомендації з організації активностей, що спрямовані на формування мистецько-творчої компетентності дошкільнят на підставі змісту посібника.

Задля активізації зацікавленості та вмотивування дітей до сприймання змісту посібника за цією піктограмою розташовано додаткові матеріали онлайн ігри, освітні відеоматеріали, мультфільми. До цих матеріалів створені інтерактивні переходи: для друкованого варіанта посібника – швидко коди (QR),

а для електронного варіанта гіперпосилання, що підсвічені блакитним кольором. Усі електронні матеріали розміщено на приватних акаунтах авторів посібника (онлайн ігри) та на спільному диску Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (відеоматеріали). Що унеможливило їх видалення та зникнення створених переходів.

Ілюстрації у посібнику двох типів: акварельні зображення, що згенеровані за допомогою штучного інтелекту у програмі Gemini та знятки (скрини) з екрана із платформи LearningApps до запропонованих онлайн ігор, чи з відеохостингу YouTube до застосованих у посібнику відеоматеріалів.

Посібник стане цінним помічником для вихователів закладів дошкільної освіти Миколаївщини, які прагнуть виховати своїх вихованців у дусі толерантності, любові до рідного краю та поваги до інших народів. Відомо, що на Миколаївщині мешкає понад 100 національностей. Важливо, щоб дошкільнята усвідомлювали, що усі вони громадяни України, для усіх єдиною державною мовою є українська. У різних народів, які мешкають на території Миколаївського регіону є свої національні традиції, своя мова, своя культура, яку вони можуть плекати й оберігати. Їй до цього слід ставитися з повагою. Адже всі люди різні, та мають бути рівними у своїх правах.

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

- надати дітям знання про регіон і населений пункт, в якому вони проживають, обласний центр Миколаївського регіону – місто Миколаїв;
- формувати особисту культуру дитини, обізнаність з образом власного «Я» та її місцем у системі людської життєдіяльності (у сім'ї, у групі однолітків, соціально-комунікативному, культурно-етнічному, громадянському просторі);
- розвивати мотивацію до здорового способу життя на основі сучасних медичних рекомендацій, гігієнічних норм, традиційних народних засобів та методів, притаманних представникам різних культур, які проживають на території Миколаївщини;
- виховувати усвідомлене ставлення до себе як до самостійної особи, інтерес і толерантне ставлення до людей різного віку, статі, національності, соціального статусу тощо;
- ознайомити з будовою людського тіла, основними нормами та правилами міжстатевого спілкування з урахуванням традицій регіону, народними й сучасними гендерними стереотипами;
- сформувати відчуття належності до певної статі; виховувати повагу до своєї та протилежної статі в майбутньому (хлопчик – майбутній тато, дідусь; дівчинка – майбутня матуся, бабуся)

- заохочувати до збереження родинних традицій, зацікавлення традиціями носіїв інших культур, які представлені в Миколаївському регіоні;
- розширювати уявлення про професії людей найближчого оточення та Миколаївського регіону, формувати вміння виявляти повагу та бережливе ставлення до результатів людської праці, спонукати до вживання продуктів державного виробництва;
- формувати мотивацію до виконання посильних завдань і домашніх обов'язків, відповідальності, підприємливості й ініціативності;
- навчати діяти в команді, свідомо обирати партнерів для різних ситуацій взаємодії, відчувати контекст спілкування, уникати насильницького розвитку конфліктних ситуацій, знаходити компроміс і вести діалог.
- розвивати інтерес до спілкування з людьми різних національностей, які проживають у Миколаївському регіоні; бажання брати участь у різних формах спілкування, що організовані дорослими (очно, дистанційно – пошта, скайп, чати, листівки тощо);
- виховувати повагу до української мови як державної, різних мов людей, які мешкають у Миколаївському краї, як компоненту їхньої культури;
- заохочувати до спілкування українською мовою, а водночас ознайомлювати з елементарною етикетною лексикою взаємодії іноземною мовою і мовами національних меншин та діаспор регіону;
- привчати до ненасильницького спілкування і взаємодії з однолітками, у родині; навчати дітей попереджати сварку і бійки, конфлікти між однолітками та братами й сестрами в родині;
- проінформувати дитину щодо її прав і можливостей захисту зі сторони держави від фізичного, психологічного, економічного або сексуального насильства;
- формувати в дітей уміння застосовувати невербальні та вербальні засоби комунікацій для налагодження взаємодії з людьми, які розмовляють іншими мовами, під час ігор і в побутових ситуаціях;
- підтримувати культурну сенситивність, відкритість і мотивацію до спілкування з іншими, зокрема несхожими на неї, дітьми через ознайомлення з художньою літературою, фольклором та іграми різних культур регіону;
- познайомити з алгоритмом дій і комунікацій під час зустрічі з незнайомими однолітками й дорослими людьми, якщо дитина загубилася; проінформувати про можливі небезпеки та як їх уникнути;
- навчати дітей аналізувати різні за характером і результатом ситуації спілкування, знаходити причини виникнення суперечливих чи конфліктних ситуацій, виявляти суперечності (невідповідності), знаходити аргументи «за» і «проти», подивитися на ситуацію з двох сторін, висувати версії можливого розгортання подій тощо.

РОЗДІЛ 1. ПОЗНАЙОМИМОСЬ. ЦЕ Я!

Я особистість. Моє ім'я.

Мої вітання, хлопчики й дівчатка! Ви, мабуть, здивовані. Хто це звертається до вас? Спробуйте вгадати хто я?

«У мене є голова й два вуха, тулуб, дві руки, дві ноги. Пара сірих оченят, кирпатий ніс, зубастий рот, русяве коротке волосся. Я чоловічої статі. Мені п'ять років».

То що? Здогадалися? Правильно. Я хлопчик. Звичайний хлопчик. Мене звуть Миколка.

А ви звертали увагу на те, що кожна людина має своє ім'я? І дорослі й діти. Мене звати Миколка, мою подружку Даринка, а хлопчика з сусіднього двору – Андрійко. Нашу виховательку звуть Наталія Василівна.

Я спитав маму: чому кожна людина має ім'я? Вона мені пояснила, що ім'я дитині обирають батьки при народженні. Або хтось з рідних людей: бабуся чи дідусь, а може навіть старший братик чи сестричка. Ім'я потрібно людині, щоб до неї можна було звертатися, відрізнити її від інших людей. Якби не було імен, то якби ми один до одного зверталися?

Наприклад, якби я хотів покликати Даринку, то не знав би, як до неї звернутися. «Дівчинка!» – це не зрозуміло до кого я звертаюсь, адже на майданчику багато дівчаток. А ось «Даринко!» – це вже зовсім інша справа.

Ім'я – це як чарівне слово, що допомагає знайомитися та дружити! Воно робить нас унікальними, адже воно відрізняє нас від інших людей. Коли хтось називає нас на ім'я, це означає, що він звертається саме до нас, а не до когось іншого.

Мені дуже подобається моє ім'я – Миколка. Воно таке дзвінке, веселе і добре запам'ятовується.

Тепер я знаю: ім'я потрібне, щоб бути не просто кимось, а собою – особливим і неповторним!

А як тебе звуть? Що хочеш розповісти про своє ім'я? Розпитай батьків хто тебе так назвав та чому.

А ще мені мама розповіла, що моє ім'я походить від дуже старого і мудрого імені Микола. Ім'я Микола – дуже старовинне, воно прийшло до нас з грецької мови. Воно означає «переможець народів». Ух ти, як круто, так?

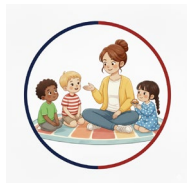
Ім'я Микола мали багато відомих людей протягом історії. Найвідоміший з них – Святий Миколай Чудотворець, який жив у давнину. Він був дуже доброю людиною, допомагав нужденним і творив дива. Зараз його вважають покровителем дітей, мандрівників і моряків. На його честь названо місто в якому я живу – Миколаїв.

В Україні ім'я Микола дуже популярне. Багато видатних українців мали це ім'я: письменники, художники, науковці, полководці.

Я дуже пишаюся тим, що ношу таке гарне і значуще ім'я. Воно нагадує мені про те, що я можу бути сильним, добрим і творити добро в цьому світі.

– Чи знаєте ви історію свого імені?

Ігри, що можна запропонувати дітям

Мовленнєва гра «Моє ім'я – це...»

Мета: Розвивати мовлення, уяву, творчість вихованців.

Хід гри: Діти сидять колом. Перша дитина каже: «Моє ім'я – (ім'я дитини), і воно схоже на (порівняння)». Наприклад: «Моє ім'я –

Катруся, і воно схоже на пухнасте кошеня, тому що воно таке ж м'яке і лагідне».

Наступна дитина каже: «Моє ім'я – (ім'я дитини), і воно схоже на (порівняння)».

Гра триває по колу, поки всі діти не скажуть про своє ім'я.

Мовленнєва гра «Скажи лагідно своє ім'я»

Мета: Розвивати у дітей навички чіткої вимови звуків, плавного мовлення, інтонаційну виразність, збагачувати словниковий запас ласкавими словами, розвивати емоційну сферу дітей, вчити їх виражати ніжність та ласку.

Хід гри: Вихователька збирає дітей в коло та пояснює правила гри: «Сьогодні ми будемо грати в гру, яка називається «Скажи лагідно своє ім'я». Кожен з вас по черзі буде говорити своє ім'я, але не просто говорити, а лагідно, ніжно, з любов'ю. Наприклад, якщо мене звати Олена, то я можу сказати «Оленка», «Оленочка» тощо. Вихователька показує дітям, як можна вимовляти їх імена лагідно, використовуючи різні інтонації та емоції. Діти по черзі говорять свої імена лагідно. Наприкінці гри педагогиня підсумовує, що всі діти дуже гарно вимовляли свої імена лагідно, і що це було приємно слухати.

Гра «Ім'я і рух»

Мета: Розвиток координації, пам'яті, емоційного самовираження.

Хід гри: Діти по черзі називають своє ім'я і показують рух (плескання, присідання тощо). Інші діти повторюють ім'я і рух: «Оленка!» (плескання), «Тимофій!» (стрибок). Можна ускладнити: щоразу додавати новий рух, утворюючи послідовність.

Імена, що подорожують світом!

Уявіть собі, що ваше ім'я – це дивовижний кораблик, який може вирушити в подорож світом! Він пливе морями й океанами, зустрічає нових друзів і знайомиться з різними мовами.

У кожній країні, яку він відвідує, ваше ім'я може трохи змінюватися, адже люди там говорять іншими мовами. Наприклад, якщо ваше ім'я Софія, то у Франції воно буде звучати як Софі (Sophie), а в Іспанії – Софа (Sofía). Або, якщо ваше ім'я Максим, то в Англії воно буде Макс (Max), а в Німеччині – Максиміліан (Maximilian).

Або, Ганна – це українське ім'я, яке в англійській мові звучить як Енн (Ann), а у французькій – як Анн («Anne»).

Цікаво, правда? Одне ім'я, але стільки у нього різних друзів по всьому світу!

Як ви думаєте, чому людям подобається давати своїм дітям імена, які подорожують світом? Можливо, тому що вони хочуть, щоб їхні діти мали друзів по всьому світу? Або, тому що вони вірять, що таке ім'я принесе дитині вдачу?

Хай там як, імена – це дуже важлива частина нашої особистості. Вони роблять нас унікальними та допомагають людям запам'ятати нас.

Моє здоров'я

Привіт, друзі! Раніше я думав, що знаю, що таке бути здоровим! Це коли ти не хворієш. Можеш бігати, стрибати, гратися з друзями! А ще це коли ти їси корисну їжу, добре спиш. Бабуня Світлана працює

вчителькою у школі й багато чого знає. Вона сказала мені, що це правильне, але не повне розуміння. Воно стосується здоров'я мого тіла, тобто фізичного здоров'я. Звідси й назва фізкультура, якою ми займаємось у садочку, щоб наше тіло було міцним та сильним. Але крім фізичного здоров'я кожна людина має психічне, соціальне та духовне здоров'я. Ми домовились, що я попитаю у своїх рідних, що вони знають та можуть мені розповісти про здоров'я.

Фізичне здоров'я. Моє тіло.

Мама розповіла мені дуже багато секретів, що треба робити, щоб моє тіло бути здоровим і сильним! Хочете дізнатися про ці секрети?

Уявіть собі, що наше тіло – Чарівне Місто! І в цьому місті живуть маленькі жителі – клітинки. Вони постійно працюють, щоб ми бігали, стрибали, грали та пізнавали світ. Аби їм вистачало сил, вони потребують їжі.

Ось тут на допомогу приходять супергерої – харчові продукти! Кожен з них має свої суперсили, які роблять клітинки сильнішими та здоровішими.

Фрукти та овочі – це справжній вітамінний скарб! Вони дають клітинам тіла багато енергії, щоб ми могли гратися цілий день. Їхні суперсили ховаються в яскравих кольорах:

✓ Червоні супергерої (помідори, яблука, полуниця) дарують нам силу та рум'яні щічки.

✓ Зелені супергерої (броколі, огірки, ківі) роблять наш зір гострим, а зуби міцними.

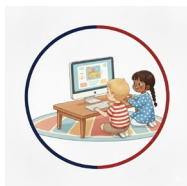
✓ Жовті та помаранчеві супергерої (банан, апельсин, морква) дарують нам гарний настрій та допомагають краще бачити.

✓ Молочні продукти – це сильні будівельники! Вони допомагають рости міцним кісткам та зубам.

- ✓ М'ясо, риба та яйця – це енергетичні супергерої! Вони дають нам багато сил для навчання та ігор.
- ✓ Зернові продукти – це супергерої-довгожителі! Вони дають нам багато енергії та допомагають довше залишатися ситими.
- ✓ Хліб – це супергерой-годувальник, який дає нам багато сил та ситості.
- ✓ Каша – це супергерой-захисник, яка зігріває та дарує нам міцний сон.

Пам'ятайте, друзі, їсти здорову їжу – це як грати в супергеройську гру! Чим більше різних супергероїв-продуктів ви будете їсти, тим сильнішими, здоровішими та щасливішими будете!

Їжте здорову їжу та будьте найсильнішими у Чарівному Місті – своєму тілі!

Онлайн гра «Наповни кошик корисними продуктами»

Мета: розширити знання дітей про корисні та шкідливі харчові продукти; формувати уявлення про здорове харчування, розвивати вміння класифікувати харчові продукти за категоріями («корисні», «шкідливі»), формувати навички здорового способу життя.

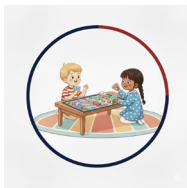

Відеогра. Дітям про здоров'я. Шкідлива та корисна їжа

Дидактична гра «Дерево фізичного здоров'я»

Мета: узагальнити знання дітей про здоров'я, формувати обізнаність про здоровий спосіб життя та як запобігати хворобам, викликати бажання займатися спортом, правильно харчуватися, дотримуватися гігієни тіла та режиму дня, поглибити знання про шкідливі звички та їх вплив

на здоров'я людини, виховувати відчуття відповідальності, позитивну мотивацію на здоровий спосіб життя.

Хід: педагог розповідає дітям про те, що здоров'я людини – це могутнє дерево, за яким потрібно постійно доглядати. Здоров'я – це найперша умова повноцінного розвитку кожної людини. Якщо не доглядати за своїм здоров'ям, не зміцнювати та не піклуватися про нього, людина стає кволою і захворіє. Пропонує дітям обрати тільки ті картки, зміст яких є здоров'язбережувальним та корисним для людини. Діти обирають відповідні кружальця – картки, кріплять їх до дерева та пояснюють свою думку.

Сестричка Оленка розповіла мені, що активні ігри – це не просто весело, це ще й дуже корисно для здоров'я!

Я дуже люблю гратися з друзями на майданчику! Бо знаєте що?

Коли я бігаю, стрибаю, граю з друзями у хованки чи м'яч, то моє сердечко працює швидше, ніж коли я просто сиджу. А ще я стаю

сильнішим, спритнішим і рідше хворію! Оленка каже, що рух – це життя! І я з нею згоден!

Ми з друзями в садочку часто граємо в «кіт і миші», «чий вінок кращий», «сірий вовк», і навіть в «перетягування каната». А коли стрибаємо через мотузку або лазимо на гірку – то ми тренуємо свої ніжки та ручки!

А ще ми всі після ігор краще їмо, краще спимо і завжди в гарному настрої. Ось так! Тож якщо хочете бути здоровими та веселими –

обов'язково грайте в рухливі ігри! А ще ці ігри допомагають нам бути сильними та дружними. Нумо гратись разом!

Рухливі ігри

Гра «Вудочка»

Мета: розвивати спритність, увагу, швидкість реакції.

Обладнання: мотузочка або скакалка – це буде «вудочка».

Хід гри: Один гравець – «рибалка», стоїть у колі й тримає «вудочку» (мотузку), яку крутить по землі. Інші – «рибки», стоять по колу й перестрибують «вудочку», щоб вона не зачепила ніжки. Хто зачепився – вибуває або змінюється з «рибалкою».

Гра «Горюдуб»

Мета: розвивати швидкість, витривалість, вміння орієнтуватись у просторі

Хід гри: Діти шикуються парами та стають одне за одним. Одна дитина стає на 2–3 кроки попереду всіх на визначеній лінії або накресленому колі. Це – «горюдуб». Горюдуб:

Гори, гори, ясно,

Щоб не погасло.

Раз, два, три,

Остання пара, біжи!

За командою «Біжи!» діти в останній парі розбігаються вздовж колон (одна дитина з правого, друга – з лівого боку), щоб попереду «горюдуба» взятися за руки. «Горюдуб» намагається спіймати одного з них, поки вони не з'єднали руки. Кого «горюдуб» спіймає, той стає на його місце. Гра триває, поки всі пари не перебіжать із кінця колони. Пара, яка утворилася, стає попереду, решта – відступає. Гра завершується, коли всі діти пробіжать по одному разу.

Гра «Совонька»

Мета: розвивати слухову увагу та вміння діяти за сигналом

Хід гри: Посередині майданчика позначають «гніздо», у якому один із гравців стає «совонькою», решта дітей розбігаються майданчиком. За сигналом: «День настає – все оживає» – діти бігають майданчиком, імітуючи політ метеликів або пташок. За сигналом: «Ніч настає – все завмирає» – діти зупиняються. «Совонька» вилітає з гнізда на «полювання» і стежить за гравцями. Якщо хтось із них поворухнувся, «совонька» бере цього гравця до себе в «гніздо». За сигналом: «День настає – все оживає» – «совонька» повертається до «гнізда», а діти знову

бігають майданчиком. Діти, яких «совонька» принесла до «гнізда», пропускають одну гру.

Гра «Панас»

Мета: тренування пам'яті, уваги, взаємодії у колективі

Хід гри: Діти грають у кімнаті. Одному з них зав'язують очі, ставлять біля порога і говорять:

Панас, Панас!

Не лови нас.

На тобі коробочку груш

Та мене не воруши.

Після цього діти тихенько ходять по кімнаті, а «Панас», розкинувши руки, намагається піймати кого-небудь. Кого спіймає, той стає Панасом, і гра продовжується.

Полілог

- ✓ У які ігри ви любите грати?
- ✓ Де ви зазвичай граєте?
- ✓ З ким ви найчастіше граєте?
- ✓ Яка ваша улюблена гра?

Оповідка. Чудовий світ чистоти

Світлана Скидан

Жив-був хлопчик, на ім'я Максимко. Він був веселим і грайливим, але мав одну маленьку проблему: Максимко зовсім не любив чистоту. Він не любив мити руки перед їдою, не любив чистити зуби, а його кімнаті завжди панувало безладдя.

Одного разу Максимко грався з друзями в пісочниці. Він так захопився, що зовсім не помітив, як його руки та одяг забруднилися піском. Коли ж настав час обідати, Максимко просто побіг до столу, не помивши руки.

Мама Максимка одразу помітила, що він брудний. «Максимку, йди помий руки перед їдою!» – сказала вона.

«Ні, не хочу!» – заверещав Максимко. «Я хочу їсти зараз!»

Мама зітхнула і пояснила Максимку, що на його руках багато бруду і мікробів, які можуть зробити його хворим. «Ти ж не хочеш захворіти, правда?» – запитала вона.

Максимко подумав трохи та вирішив, що мама має рацію. Він не хотів захворіти. Тож він пішов і помив руки з милом.

Після обіду мама запропонувала Максимку прибирати свою кімнату. «Там вже занадто багато бруду», – сказала вона.

«Але я не хочу прибирати!» – знову заверещав Максимко. «Це нудно!»

Мама посміхнулася і сказала: «Прибирати кімнату – це не нудно, Максимко. Це корисно. Коли кімната чиста, в ній приємно знаходитися, і тобі буде легше дихати».

Максимко не дуже хотів вірити мамі, але все ж таки вирішив спробувати. Він прибрав іграшки, застелив ліжко і підмів підлогу. Коли він закінчив, то здивувався, як гарно стало в його кімнаті. «Це дійсно було не так нудно, як я думав», – сказав він мамі.

З того дня Максимко став більш охайним. Він мив руки перед їдою, чистив зуби та прибирав свою кімнату. Він зрозумів, що чистота – це не лише важливо, але й приємно.

Друзі, від матусі я дізнався багато секретів про те, як бути чистим та охайним. Хочете знати їх також?

✓ *Мийте руки!* Це найголовніше правило чистоти! Мийте руки з милом після туалету, перед їдою, після ігор на вулиці, та коли руки

брудні. Так ви не захворієте самі та не заразите друзів.

✓ *Прибирайте свої іграшки!* Після того як пограли, прибирайте іграшки на свої місця. Так у кімнаті буде чисто і просторо, і ви не зможете на них наступити або спіткнутися.

✓ *Не брудніть одяг!* Їжте акуратно, щоб не впустити їжу на одяг. Якщо все ж таки забруднилися, одразу перевдягніться або попросіть маму допомогти.

✓ *Купайтеся щодня!* Так ви будете чистими та приємно пахнути. Не забудьте помити голову, вуха, шию та інші частини тіла.

✓ *Чистіть зуби!* Вранці та ввечері треба чистити зуби зубною

щіткою та пастою. Це допоможе зберегти зуби здоровими та міцними.

✓ *Допомагайте дорослим!* Застеляйте своє ліжко, протирайте пил, виносьте сміття. Так ви будете піклуватися про чистоту в домі та допомагати батькам.

Пам'ятайте: бути чистим – це не лише приємно, але й корисно для здоров'я!

Мультфільм «Мишеня Мишко і брудні лапки»

Психічне здоров'я. Мої почуття та емоції

Сьогодні я розповім вам про ще один зі складників здоров'я кожної людини – психічний. Про нього мені допомогла дізнатися мама. Вона нагадала мені, що у різні миті життя я можу бути різним: спокійним, веселим, зацікавленим і навіть злим. Я можу сумувати, нудьгувати, соромитись, боятись, тобто зазнавати емоції. Ще мама сказала, що зазнавати будь-яких емоцій це нормально. Треба тільки навчитись виражати їх таким чином, щоб не приносити шкоди ані собі, ані тим людям, які навколо тебе.

Коли я серджусь та злюсь

У мене багато друзів, з якими ми постійно граємося, ділимося іграшками та секретами. Іноді ми сваримося, але завжди знаходимо спосіб помиритися.

Сьогодні я хочу розповісти вам про те, як я навчився розуміти свої емоції та емоції своїх друзів. Це допомогло мені краще ладити з ними та уникати конфліктів.

Коли я був маленьким я часто злився. Коли хтось забирав мою іграшку або не хотів грати зі мною, я сердився і кричав. Це робило мене ще більш злим, і я часто сварився з іншими дітьми.

Моя мама пояснила, що гнів – це нормальна емоція, але важливо виражати її правильно, щоб не нашкодити ані собі, ані іншим дітям.

Мама навчила мене декількох способів приборкати свій гнів:

- ✓ *Сказати: «Я злюся, тому що...»* Це допомогло мені пояснити своїм друзям, чому я сердитий.
- ✓ *Зробити кілька глибоких вдихів.* Це допомогло мені заспокоїтися, перш ніж щось сказати або зробити.
- ✓ *Знайти інший спосіб розважитися.* Якщо я не можу грати з певною іграшкою або другом, я можу знайти щось інше, що мені подобається.

Я почав пробувати застосовувати мамині поради.

Одного разу я грався в пісочниці з друзями, коли ми почали сперечатися за іграшку. Я так розлютився, що хотів кинути її в іншого хлопчика. Але потім я згадав мамині слова: «Скажи: «Я злюся, тому що...»

Я глибоко вдихнув і сказав: «Я злюся, тому що хочу цю іграшку, і ти не даєш її мені». Друг подивився на мене і сказав: «Вибач, я не знав, що ти хочеш її. Ось, візьми».

Я був так радий, що послухався маминої поради! Я зрозумів, що коли я спокійно говорю про свої почуття, люди набагато частіше мене розуміють і йдуть мені назустріч.

Коли я радію

Одного ранку я прокинувся з усмішкою. За вікном світило сонечко, і пташки щебетали. Я побіг до мами на кухню:

- Мамо, мені так добре сьогодні! У мене наче всередині все світиться!
 - Це тому, що ти відчуваєш радість, – усмінулась мама.
 - Радість – це коли нам добре, весело, хочеться усміхатися. Це тепле почуття, як сонечко.
 - А ще я хочу обіймати всіх! – засміявся Миколка.
 - Обійми – це чудовий спосіб поділитися радістю, – кивнула мама.
- Я пригадав, чому я такий щасливий.
- Учора я уперше сам зібрав великий пазл із літачком, який дуже любив. Я довго старався, а коли нарешті склав останню деталь, моє серце підстрибнуло від радості!
- Мамо, я вчора був такий радісний, коли склав пазл! Я аж підстрибував і сміявся!
 - Це чудово, Миколко. Коли ми щось навчаємось робити самостійно – ми відчуваємо радість і гордість за себе.

Миколка замислився.

- А як я можу зрозуміти, що відчують інші люди?
 - Ми можемо зрозуміти, що відчують інші, за виразом їхнього обличчя й за інтонаціями їхнього голосу. Це може бути радість, смуток, злість, здивування, страх та інші емоції.
 - Мамо, а бувають погані емоції? – запитав я. Мені не хотілося засмучувати маму поганими хвилюваннями.
 - Ні, – заспокоїла мене мама. – Немає поганих і хороших почуттів. Якщо ти спостерігатимеш за своїми відчуттями, то зрозумієш, що всі вони можуть бути корисними.
- Я зрозумів, що найголовніше – це вміти розпізнавати свої емоції та говорити про них з дорослими, яким ви довіряєте. Вони допоможуть вам зрозуміти ваші почуття та навчать, як з ними впоратися.

Коли мені сумно

Одного разу ми з моїм другом Андрійком гралися моєю улюбленою іграшкою і випадково зламали її. Ми намагалися полагодити її, але нам це не вдалося. Настрій мій зіпсувався, і я зовсім засмутився. Мама обійняла мене і сказала:

- Коли тобі сумно, дуже хочеться, щоб тебе пожаліли, заспокоїли й підтримали?
- Так, – погодився я з мамою.
- Я розумію, ти засмутився. Не приємно, коли улюблені речі ламаються. Смуток нагадує величезну сіру хмару, яка закрила собою сонечко, і раптом похмуро навкруги. Коли сумуєш, ніщо не радує і не цікаво, нема бажання щось робити. Іноді навіть хочеться плакати.
- Дочекаймося тата, – сказала мама, і попросимо його полагодити іграшку. Любий хлопчику, смуток – це нормальне почуття. Воно трапляється з усіма. Але не варто сумувати довго! Завжди є способи розважитися:

- ✓ можна поговорити з мамою;
- ✓ почитати книжку;
- ✓ послухати музику;
- ✓ намалювати або зліпити щось. Це допоможе висловити свої почуття;
- ✓ подивитися мультфільм;
- ✓ допомогти по господарству;
- ✓ прогулятися на свіжому повітрі;
- ✓ згадати про щось смішне. Це може бути смішна історія, яку розповів тато, або кумедний мультфільм, який ти дивився.

Після маминих слів ми продовжили весело гратися з Андрійком. А ввечері прийшов тато й полагодив мою іграшку. Тепер, коли мені буває сумно, я знаю, що це скоро мине.

Коли я соромлюсь

Якось ми з мамою і татом були в гостях. Там було багато дітей, яких я раніше не бачив. Усі хотіли зі мною познайомитися, ставили мені різні питання й запрошували гратися. Але мені трохи було лячно, хотілося сховатися за маму, щоб мене ніхто не турбував. Я відчув себе ніби не у своїй тарілці.

Це помітила мама, відвела мене трохи осторонь і сказала: – Я бачу, синку, тобі потрібен час, щоб до всього звикнути.

— Я не можу одразу гратися з тими, кого зовсім не знаю, – зізнався я.

— Розумію тебе, ти трохи соромишся. Коли ти соромишся – підказала мені мама, – говори собі такі слова: *«Зі мною все добре»*, *«Усе буде добре»*, *«У мене все вийде»*.

— А як мені бути, запитав я, – якщо я хочу гратися з кимось, але не наважуюсь підійти й сиджу віддалік?

— Ти можеш підійти й сказати: *«Я теж хочу гратися»*, *«Візьміть мене у гру»*, *«Можна, я з вами?»*.

Я задумався й запитав: – А це нормально, що я іноді соромлюся?

— Усі іноді соромляться, – відповіла мама. – Усе з тобою гаразд, синку. Просто тобі потрібно більше часу, аніж іншим, щоб звикнути до нового.

Я зрозумів, що соромитися – це нормально. Мені просто потрібен час, щоб освоїтися в нових обставинах. Я вирішив бути трішки сміливішим та пішов знайомитися з іншими дітьми.

Коли я дивуюсь

Якось я грався у саду, захоплено розглядаючи квіти, що пишно цвіли під ласкавим сонцем. Я довго дивився на квітку, яка особливо красива, з ніжними пелюстками, що переливалися на сонці всіма кольорами веселки. Аж раптом... вона змахнула своїми пелюстками й злетіла у повітря! Я покликав маму, щоб вона подивилася на летючу квітку. Мама посміхнулася і сказала: – Миколко, це не квітка, а метелик.

Я стояв з широко розплющеними очима і здивовано дивився на метелика, який полетів. Раніше я такого ніколи не бачив і тому дуже здивувався.

«Коли ми бачимо щось нове вперше, це завжди дивує», – мудро промовила мама.

«Світ сповнений цікавих речей, які чекають, щоб їх відкрили. Ти ще стільки всього побачиш, синку!»

Я замислився над маминими словами, і згадав, як вперше побачив море, як спіймав свого першого жука, як мій друг побудував з кубиків величезну вежу висотою з мене. Кожна з цих подій наповнювала моє серце радістю та подивом.

«Скільки ще цікавого та дивовижного тобі належить дізнатися!» – знову підморгнула мама, обіймаючи мене.

А ще ми з мамою грали в такі ігри, що навчили мене розпізнавати емоції моїх друзів. Коли хтось сумував, я намагався того розвеселити. Коли хтось був щасливий, я радів разом з другом.

Завдяки, тому що я вчуся розуміти свої емоції та емоції моїх друзів, ми рідше сваримося і цікаво спілкуємось та граємо разом.

Пам'ятайте, дружба – це найважливіше в житті! Коли ви маєте друзів, з якими ви можете поділитися своїми думками, почуттями та переживаннями, ви ніколи не будете самотніми.

Гра «Обличчя»

Намалюйте на аркуші обличчя з різними виразами: веселе обличчя, таке, що плаче, похмуре, хитре, здивоване, перелякане тощо. Що виражають ці обличчя? Дорослий розповідає, що вираз обличчя називається «мімікою». Діти називають емоції на намальованих

обличчях.

Гра «Маски»

Дорослий пропонує дітям завдання. Виразити за допомогою міміки різноманітні емоції: горе, радість, страх, здивування.

Гра «Жести»

Дорослий дає завдання: розмовляти можна і за допомогою жестів. Які жести ми знаємо (як жестом зупинити машину, попросити про щось, привітатися, попрощатися...)? Виграє той, хто згадає жест першим.

Гра «Іноземець»

Дорослий пропонує ситуацію. «Раптом ви потрапили до іншої країни, ви не знаєте мови, вас не розуміють. За допомогою міміки й жестів запитайте про дорогу до зоопарку, до басейну, на площу, де стоїть пам'ятник, до кінотеатру, кафе, на пошту тощо.» Діти пробують виконати завдання.

Гра «Ці різні слова»

Дорослий звертається до дітей із завданнями по черзі. «За допомогою слів можна приголубити, прогнати, засмутити, зігріти, образити. Заспокой ляльку Таню, яка плаче; вручи другові подарунок на день народження; поясни іншому, що тобі не подобається, коли тебе штовхають, і попроси більше цього не робити. Як вирішити непорозуміння без бійки? Як пояснити, що ти чогось хочеш, без сліз? Як купити хліб у магазині?...» Усі ці ситуації програються за допомогою слів, міміки, жестів.

Гра «Інтонія»

Запропонуйте дітям повторити речення «Бегемот танцює Гопака» з різною інтонацією (радісно, байдуже, зло, весело, сумно...).

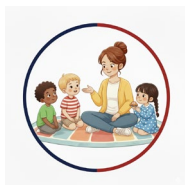

Мистецько-творча діяльність «Розфарбовані камінці емоцій»

Запропонуйте дітям намалювати на камінцях емоції, пофантазувати з іменами та характерами камінців. Програйте ситуацію «Як зустрілися зелений і синій камінці».

Розвиваюче відео «Емоції та почуття»

Полілог

- ✓ Які емоції відчуваєте ви?
- ✓ Коли буває, що ти злишся?
- ✓ Що ти при цьому відчуваєш?
- ✓ За яких обставин ти радієш і що ти при цьому відчуваєш?
- ✓ Що тобі більше подобається – злитись чи радіти?

Духовне здоров'я. Мої захоплення та мрії

Ми з мамою сиділи на кухні й пили чай, я запитав її:

— Мамо, що таке духовне здоров'я?

— Духовне здоров'я – це коли наші серденько і душа почуваються добре, спокійно і радісно! – відповіла мама й додала:

— Коли ти робиш добрі вчинки, коли любиш світ і людей, коли у твоїй душі мир і радість – це і є твоє духовне здоров'я! Це як скарб, який ти носиш усередині себе. Ось ти синку вмієш бути добрим другом, любиш і поважаєш себе та інших. А ще духовно здорова людина вміє радіти простим речам: сонечку, квіточці, гарній пісні, обіймам. І у кожної людини є свої захоплення та мрії. Якщо вони спрямовані на добро, усі розуміють, що людина духовно здорова.

— Мамо, а що таке захоплення і мрії?

Мама посміхнулася і сказала:

— Захоплення – це те, що нам подобається робити, те, що приносить нам радість та задоволення.

Я обожаю малювати! Мені подобається малювати різними фарбами, олівцями, фломастерами, крейдою, щоб створювати яскраві та цікаві картинки. Я малюю

все, що бачу навколо: тварин, людей, будинки, машини, квіти. Мене дуже цікавить будівництво різних конструкцій. Я можу годинами сидіти з кубиками, LEGO або конструктором, створювати замки, будинки, машини та інші цікаві речі. Я люблю грати на вулиці з друзями. Ми ганяємо м'яча, стрибаємо на скакалці, граємо в хованки, і просто веселимося.

Мені подобається досліджувати світ навколо мене. Ми з татом ходимо в ліс, на річку, і я завжди

знаходжу щось нове й цікаве.

Я дуже активний хлопчик і люблю грати в різні спортивні ігри. Найбільше мені подобається футбол, а ще я люблю кататися на велосипеді та самокаті.

— Мамо, а що таке мрія? – запитав я.

— А мрія – це те, чого ти дуже хочеш. Щось особливе, що ще не сталося, але ти уявляєш це і сподіваєшся, що воно збудеться.

— Ага, тоді я мрію стати машиністом потяга! – радісно вигукнув я. – І ще хочу, щоб у мене був великий собака!

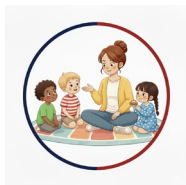
Мама обняла мене й сказала:

— Це чудові мрії, сину. Мріяти – це добре. Мрії допомагають нам ставати кращими, старатися і вірити, що все можливо. А іноді мрії здійснюються, особливо якщо дуже цього хочеш і стараєшся!

Тепер я точно знаю: мої захоплення – це гра з кубиками й малювання, а моя мрія – потяг і собака.

Полілог

- ✓ А чи маєте ви якісь уподобання?
- ✓ Що вам подобається робити? Як проводити час?
- ✓ Чи є у вас домашні улюбленці? Розкажіть про них.
- ✓ Чи є у вас улюблені іграшки, мультфільми, книги?
- ✓ Про що ви мрієте?

✓ Чи збувались ваші мрії? Як ви себе почували коли мрія збувалась?

Рухлива гра «Мої захоплення»

Мета: Розвивати у дітей вміння слухати й виконувати інструкції, сприяти розвитку уваги, спостережливості, координації рухів та позитивного самовираження. Формувати уявлення про різноманітність захоплень, виховувати повагу до інтересів інших.

Хід: Вихователь пропонує дітям стати у коло. Пояснює, що зараз кожен покаже, які захоплення йому близькі, за допомогою рухів. Діти слухають уважно інструкції дорослого й виконують відповідні дії.

- ✓ Якщо ви любите малювати – плесніть у долоні.
 - ✓ Якщо ви любите танцювати – потягніть себе за вушка.
 - ✓ Якщо ви любите плавати – помахайте руками.
 - ✓ Якщо ви любите слухати казки – погладьте себе по головці.
 - ✓ Якщо ви любите грати на комп'ютері – двічі присядьте.
 - ✓ Якщо ви любите вирощувати рослини – двічі підстрибніть.
 - ✓ Якщо ви любите співати – розкрийте руки в сторони, ніби співаєте на сцені.
 - ✓ Якщо ви любите кататися на велосипеді – зробіть руками рухи, наче крутите педалі.
 - ✓ Якщо ви любите допомагати батькам – покладіть руку на серце.
 - ✓ Якщо ви любите гуляти з друзями – поверніться навколо себе.
- Вихователь запитує дітей, що їм найбільше сподобалось робити, які у них захоплення, і підкреслює, що кожне хобі є важливим і цікавим.

Мистецько-творча діяльність

Створіть колаж мрій. Діти вирізають із журналів або малюють картинки, які символізують їхні мрії (будинки, професія, тварини, подорожі).

Виготовлення «Зірочки-мрії» Діти вирізають зірочки з кольорового паперу. Кожен прикрашає свою зірку блискітками, малюнками, наклейками. На звороті вихователь записує мрію дитини її словами. Усі зірки розміщують на стенді «Небо мрій». Приклад: «Моя зірочка – я мрію стати ветеринаром».

«Повітряна кулька мрій». Вихователь розповідає дітям, що кожна мрія – це наче легенька повітряна кулька, яка може злетіти високо-високо, якщо ми щиро в неї віримо. Діти малюють або пишуть (за допомогою вихователя) свою мрію. Потім, коли усі кульки готові діти розповідають про свою мрію, разом піднімають кульки вгору (можна відпустити їх, якщо це безпечно й дозволено).

Рольова гра

«Театр мрій». Вихователька пропонує дітям обрати ролі, пов'язані з їхніми мріями. За допомогою простих костюмів або атрибутів діти інсценують ситуацію (лікар лікує, пілот керує літаком, художник малює).

Ігрова вправа «Чарівний мікрофон». Дитина бере «мікрофон» і розповідає: «Я мрію стати...». Інші діти підтримують, додають побажання.

Казкотерапія

Читання та вигадкування казок. «Казка про дівчинку/хлопчика, чия мрія здійснилася» (казкотерапія). Вихователь читає або вигадує історію, яка надихає дітей мріяти та вірити у свої сили.

Створення «Книги мрій групи». Вихователька записує висловлювання дітей і додає малюнки у результаті виходить унікальна книга.

«Скриня мрій». Діти складають у коробку паперові «мрійки» – малюнки або короткі розповіді, написані вихователем зі слів дитини. Коли якась мрія збувається й дитина хоче поділитись радістю з одногрупниками, вона дістає свою «мрійку» та розповідає по своє бажання, що здійснилось, дітям. Якщо чиясь мрія не здійснюється й дитина хоче поділитись тим з одногрупниками, вона говорить свою мрію вголос, а діти обговорюють, як її можна здійснити.

Соціальне здоров'я. Я та люди

Про соціальне здоров'я я вирішив розпитати батька. Ось що він мені розповів: «Кожна людина неповторна. І у кожної є свої рідні та близькі люди з якими вона спілкується та будує стосунки. Щоб людина була щасливою її стосунки з іншими людьми мають бути здоровими. Коли людина прагне жити у мирі й злагоді з іншими людьми й вміє захищати себе та своїх близьких – це соціально здорова людина. Та ж, якій подобається сваритись, ставитись зверхньо до оточуючих людей, не поважати їх, принижувати – соціально хвора. Існують норми та правила поведінки з різними людьми залежно від того ким ці люди є для тебе: рідними, близькими, знайомими чи незнайомцями. У різних народів і навіть у людей, які живуть в одній країні ці норми можуть дещо різнитись».

Я зрозумів, що батькові слова треба добре обмірковувати. Я живу в Україні. У моєму рідному місті Миколаєві.

– Як може бути місто рідним? – спитаєте мене ви. Я називаю Миколаїв рідним тому, що народився і всі свої п'ять років прожив у ньому.

На мій п'ятий День народження батьки подарували мені глобус і розповіли, що той круглий розфарбований шар – то маленька копія нашої планети, на якій живуть усі люди. Наша планета називається Земля.

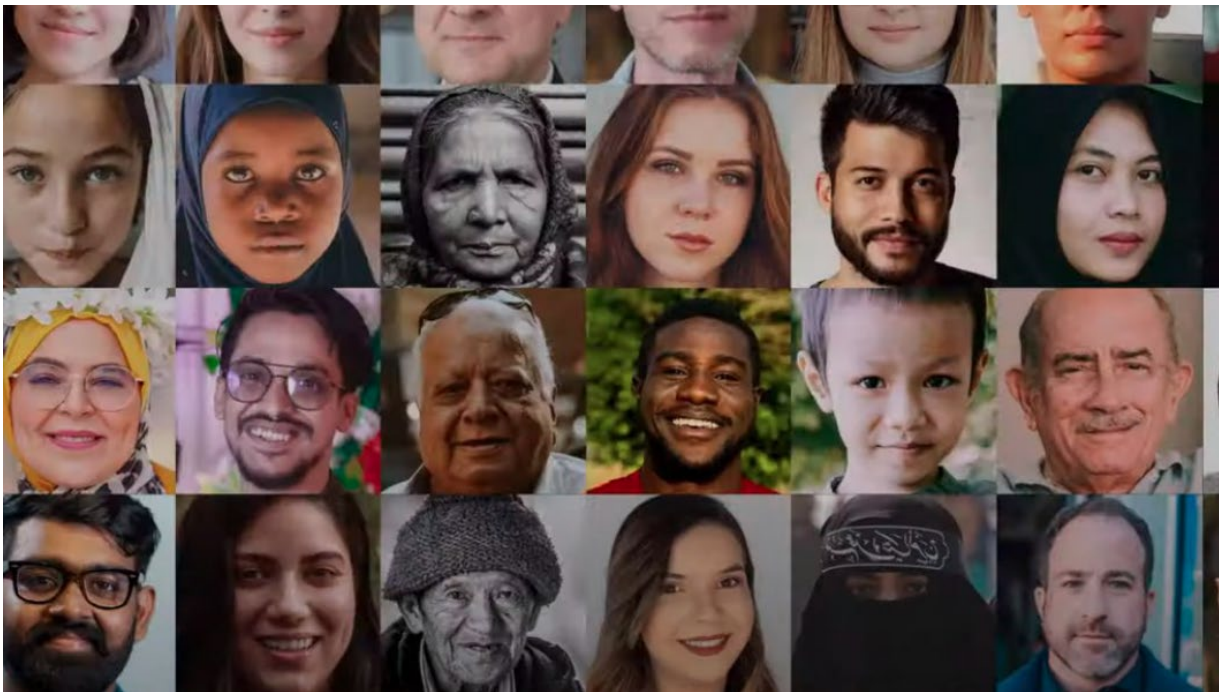
Розглядаючи глобус, я побачив багато блакитного кольору. Тато сказав, що цим кольором на глобусі позначені водні ресурси нашої планети: океани, моря, озера, ріки та інші водойми. Клаптики суші, то материки, на яких можна побачити гори та рівнини, степи й ліси. На глобусі можна віднайти усі країни, які є на Землі. Ми знайшли нашу країну Україну. І моє рідне місто Миколаїв. Тато сказав, що на Землі живе понад 8 мільярдів людей, у них різний колір шкіри, волосся, очей. Вони живуть у різних країнах, говорять різними мовами.

Засинаючи я думав, що 8 мільярдів це дуже-дуже-дуже багато. Я вмію рахувати до 100. Скільки усього незвіданого та цікавого навколо мене. А скільки людей навколо мене? Хто вони? Які вони? Який він – мій світ людей? Чи є у ньому діти, яким також цікаво дізнаватися про себе та людей навкруги?

На ранок я прокинувся із думкою: як це цікаво – досліджувати світ людей! Вивчити норми та правила поведінки з різними людьми залежно від того ким вони є для мене: рідними, близькими, знайомими чи незнайомцями. Дбати про своє соціальне здоров'я.

З чогось треба починати, – сказав я собі. Розкажу про себе дітям, які так само як і я, живуть у своїх родин на Миколаївщині, й, так само як і я, відвідують дитячий садок. Адже хоча ми усі різні, між нами спільне те, що ми розмовляємо українською та живемо у мальовничому регіоні на півдні України, де річка Інгул зустрічається з Південним Бугом, а легкий вітерець завжди створює повітря. Ми з України! Я з Миколаєва! [6].

Скриншот відео з сайту ООН

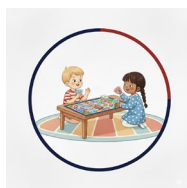
Говорять, що міста схожі на людей. Нашому місту понад 200 років, у нього є своя історія, цікаві пам'ятки та люди. У нашому місті є багато шкіл, дитячих садків, парків, дитячих майданчиків. Миколаїв – це прекрасне місто. Я люблю ходити його мальовничими вулицями у свій садок, бувати в музеях і театрах, кататися катером Південним Бугом. Влітку мені подобається їздити в Очаків та Рибаківку, щоб купатися у морі та загоряти на пляжі. Взимку, коли випадає сніг, я люблю кататися на санчатах, гратися у сніжки. Весною милуюся вдяганням природи у зелене вбрання та різнобарвне цвітіння. А восени спостерігаю, як збирають врожаї з ланів, садів та городів.

Полілог

- ✓ А що знаєте ви про місто / село / селище в якому живете?
- ✓ Що хочете розповісти про нього?
- ✓ Які ваші найулюбленіші справи у різні пори року?

Дидактична гра «Екскурсоводи»

Мета: Розширити знання дітей про своє рідне місто/село/ селище, про його пам'ятки та визначні місця. Розвивати у дітей почуття любові та гордості за населений пункт, де вони живуть та розташований дитячий садок, сформувати бережливе ставлення до рідного міста/села/селища та його довкілля.

Розвивати мовлення, пам'ять, увагу.

Матеріали: відомих місць того населеного пункту, де розташований заклад дошкільної освіти (Наприклад, фотографії Миколаєва).

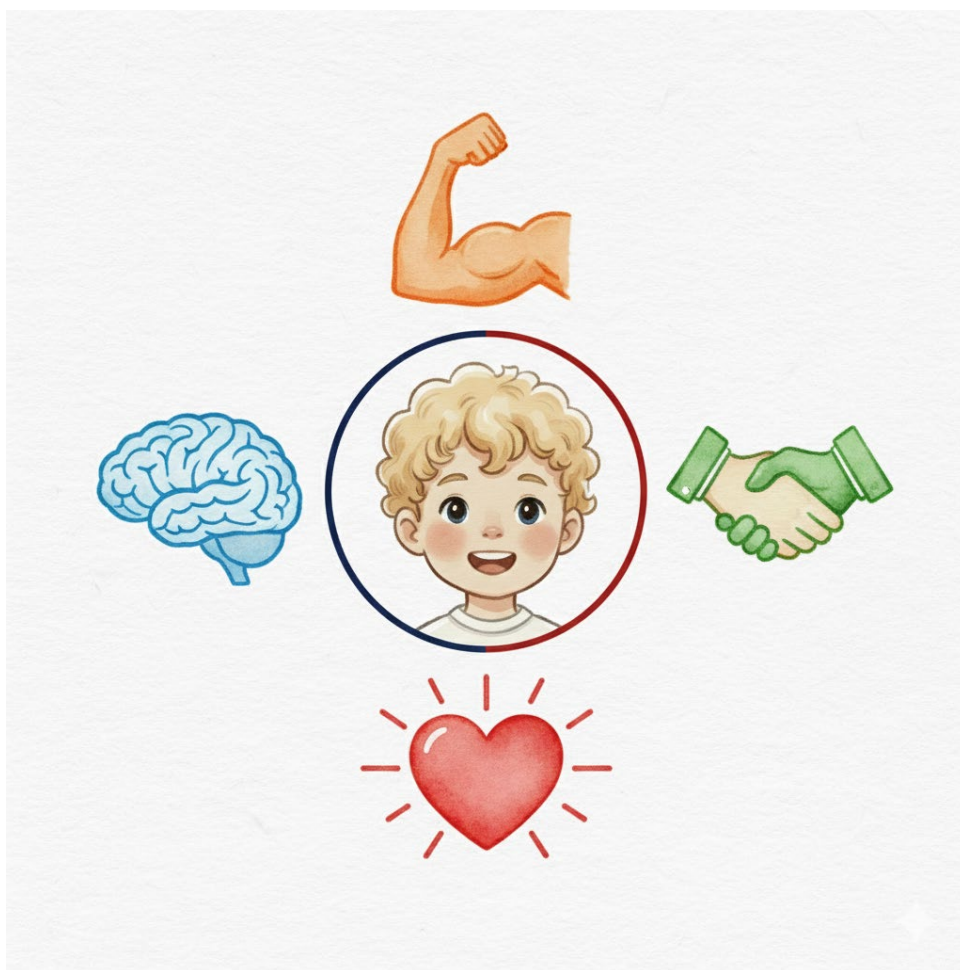
Хід гри: Роздайте дітям фотографії відомих місць Миколаєва, запропонуйте їм розповісти про те, що вони бачать на зображенні. Ви можете задавати дітям навідні запитання, щоб допомогти їм розповісти більше про місто / село / селище, де вони народились та проживають.

Один гравець вибирає картку і не показує її іншим. Він описує зображене місце, використовуючи лише його характеристики (наприклад, «Це велика будівля з високою вежею», «Тут живуть тварини», «Це місце розташоване на березі річки»). Інші гравці по черзі намагаються вгадати, що це за місце.

Набір карток має бути для кожного дитячого колективу різним, залежно від конкретної місцевості, де розташований дитячий садок, та краєзнавчої обізнаності дітей.

Коли ми знову зустрілись з бабусею Светою, ми намалювали ось такий малюнок про здоров'я:

Фізичне здоров'я (Тіло) все, чого ти можеш торкнутися на собі. Це коли твоє тіло сильне і добре працює. Твої ніжки бігають швидко, твої ручки можуть кидати м'яча, і ти рідко хворієш.

Щоб дбати про своє фізичне здоров'я треба їсти корисну їжу (овочі, фрукти, каші) – це паливе для твого тіла; багато рухатися (бігати, стрибати, гратися), займатися фізкультурою, робити гімнастику, добре спати, щоб тіло відпочивало та зростало.

Психічне здоров'я (Розум і Почуття) це твої думки всередині твоєї голови, та твої емоції. Це коли ти добре розумієш свої почуття (радість, смуток, злість) і знаєш, як їх виражати; коли ти можеш та хочеш навчатися нового й уміти знаходити рішення різних життєвих ситуацій.

Щоб дбати про своє психічне здоров'я треба ділитися почуттями: якщо тобі сумно, казати про це дорослим, яким довіряєш, гратися та фантазувати – це як зарядка для твого розуму, думай про себе добре й пам'ятати, що ти розумна і важлива людина.

Духовне здоров'я (Серце і Доброта) це про те, як ти відчуваєш свою потребу інших людей і можеш робити добрі справи; це коли ти зазнаєш

вдячність за те, що маєш, і любиш природу, тварин, і свою сім'ю; це твоя внутрішня радість.

Щоб дбати про духовне здоров'я треба робити добрі справи для інших (допомагати батькам, друзям), мріяти й дізнаватися про світ навколо тебе, бути вдячним/вдячною за сонечко та приємні миті життя.

Соціальне здоров'я (Друзі та Правила) 🧡 це про те, як ти граєшся та спілкуєшся з іншими людьми, коли ти вмієш дружити, ділитися, слухати інших і дотримуватися правил гри, коли ти відчуваєш, що належиш до своєї родини та дитячого садочка.

Щоб дбати про своє соціальне здоров'я треба вчитися чекати своєї черги, бути добрим і ввічливим з усіма, кого зустрічаєш, ділитися іграшками з друзями.

Щоб бути здоровим/здоровою треба дбати про всі чотири складники свого здоров'я: про тіло, розум, сердешні уподобання й мрії, про стосунки з дітьми та дорослими, які навколо тебе.

РОЗДІЛ 2. МОЇ РІДНІ ТА БЛИЗЬКІ ЛЮДИ

Моя сім'я та родина

Сім'ї бувають різними. Деякі сім'ї великі, а деякі маленькі. У деяких сім'ях є тільки одна дитина, а в інших – декілька. Сім'ї можуть жити в одному будинку або в різних місцях.

Моя сім'я – це тато, мама, старша сестра Олена, вона школярка, і звичайно, я сам. Оленка навчається у другому класі.

Якось я спитав у мами : «Я хлопчик, а Оленка – дівчинка, чому це так?»

На це мама мені відповіла: «У світі людей є хлопчики (чоловіки) та дівчатка (жінки). Це так само як у світі природи є дерева та квіти, тварини та пташки. Усі вони різні, але всі вони потрібні. Ти – хлопчик, Оленка – дівчинка. Коли ти виростеш, станеш чоловіком, татусем, потім дідусем. А Оленка – стане жінкою і матусею. А я тоді стану бабусею її діточок. Наша стать – це те, якими природа

створила нас всередині та зовні. Наше тіло від народження має ознаки, які роблять нас чоловічою або жіночою статтю. Як тільки дитинка народжується, усі бачать ким вона народилася – хлопчиком чи дівчинкою. Це закладається у наших тілах ще тоді, коли ми були маленькими клітинками у маминому животі. Чому це так? Природа подбала про те, щоб дорослі люди могли мати дітей і продовжувати людський рід. Для цього потрібні жінка та чоловік».

Я подумав: «Яка мудра природа! Вона подбала, щоб я мав батьків, яких я дуже люблю». Також, щоб я мав сім'ю та родину.

Моя сім'я живе у квартирі багатоповерхового будинку. Ще у мене є дідусь і дві бабусі. Вони живуть окремо.

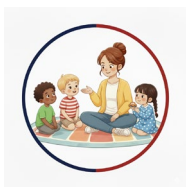
Мама завжди готує найсмачніші страви, а тато вчить мене грати у футбол. Я люблю гратися разом із сестричкою. Ми допомагаємо одне одному. Коли є вільний час ми ходимо на прогулянки у парк.

Також я люблю грати з сестрою в настільні ігри. Моя улюблена гра «Меморі» на запам'ятовування. Це коли потрібно знайти пару однакових малюнків. Ще люблю грати в ігри-блукалки, коли потрібно кидати кубик і пересувати фішку. Інколи я програю, але не засмучуюсь, бо наступного разу можу виграти і я. Ми завжди підтримуємо одне одного, бо ми найкращі друзі. Моя родина дуже щаслива, адже в ній панує любов, злагода та взаємодопомога.

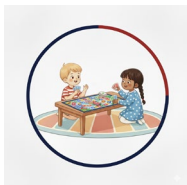
Мій друг **Андрійко** живе з мамою та бабусею. Андрійків тато живе окремо, бо його батьки розлучилися. Андрійкова матуся багато працює, тому її часто немає вдома, і за ним доглядає бабуся.

Ще в мене є друг **Артем**. У нього велика родина: тато, мама, дідусь, бабуся старший брат Андрій й менша сестра Марічка, їй лише один рік. Вони живуть у власному будинку. Ми дружимо родинами. Наші мами давні подруги, я часто буваю у них на гостинах. Бабуся Артема завжди пече смачні пиріжки або булочки, тому у них в домі завжди смачно пахне.

Полілог

- ✓ Розкажіть, будь ласка, про вашу родину. Яка вона?
- ✓ Як ви думаєте, навіщо людині сім'я?
- ✓ Хто є у твоїй сім'ї (назви імена)?
- ✓ Хто в родині найстарший? А хто найменший?
- ✓ Чи є у тебе брати чи сестри? Як їх звати?
- ✓ З ким ти живеш у твоєму домі (квартирі)?
- ✓ Що робить вашу сім'ю щасливою?
- ✓ Як ти підтримуєш члена сім'ї, коли він сумує чи втомився?

Дидактична гра «Асоціації»

Мета: розширити уявлення дітей про поняття сім'ї та родинних стосунків, розвивати асоціативне мислення, увагу, пам'ять та зв'язне мовлення, а також виховувати любов, повагу та шанобливе ставлення до всіх членів родини. Гра вчить

підбирати слова-асоціації, що виникають при згадці про сім'ю, формуючи розуміння про родинні цінності та взаємодопомогу.

Хід гри: підберіть картки: зображення сім'ї та асоціативні предмети, що пов'язані з певним словом. Показуйте картку. Запитайте дитину, з чим у неї асоціюється це слово чи зображення. Створюйте зв'язки. Допоможіть дитині сформулювати речення, що поєднує поняття сім'ї та асоціації, наприклад : «Сім'я – це жовтий колір, як сонечко, бо всіх зігріває». Розширюйте лексику. Заохочуйте дитину називати слова, що описують асоціації, та пояснювати, чому вона зробила такий вибір.

- ✓ Якщо сім'я – це колір, то який?
- ✓ Якщо сім'я – це музика, то яка?
- ✓ Якщо сім'я – це геометрична фігура, то яка?
- ✓ Якщо сім'я – це настрій, то який?
- ✓ Якщо сім'я – це споруда, то яка?

Дидактична гра «Хто що робить у родині?»

Мета: Розширювати знання дітей про обов'язки членів сім'ї. Вправляти у побудові речень. Розвивати мислення, увагу, мовлення. Виховувати повагу до праці дорослих. Розгойдувати гендерні стереотипи.

Кількість гравців: 2–5

Матеріали: Картки із зображенням членів сім'ї (мама, тато, бабуся, дідусь, брат, сестра, дитина). Картки із трудовими діями (готувати їжу, прати, прибирати, пилососити, мити посуд, ремонтувати, читати книгу, гратися, гуляти).

Хід гри: Діти обирають собі картки із зображенням членів сім'ї. Ведучий показує дітям картку з трудовою дією. Діти, у яких картки із зображенням членів сім'ї, які можуть виконувати цю дію, піднімають руку і називають речення, наприклад: «Мама готує їжу», «Тато ремонтує машину», «Бабуся читає книгу», «Дідусь грається з онуком», «Брат пилотяжить», «Сестра миє посуд», «Дитина гуляє». Виграє той, хто назве найбільше речень.

Варіанти: Можна використовувати картки з іншими трудовими діями. Можна грати командами. Можна придумати свої правила гри.

Ця гра допоможе дітям краще познайомитися з обов'язками членів сім'ї, навчить їх будувати речення і розвине їхнє мислення, увагу і мовлення.

Додаткові поради: Під час гри ви можете розповідати дітям про те, як важливо допомагати один одному по дому. Можна заохочувати дітей ділитися своїми враженнями про те, що вони роблять вдома.

Одного дня Наталія Василівна – вихователька в садку сказала, що ми будемо розповідати про своїх батьків, а вона запише наші розповіді на диктофон. Ось що в нас вийшло.

Розповідь Миколки про маму

Мою маму звати Тетяна Іванівна. Вона працює сімейним лікарем і дуже любить свою роботу. Вона слухає дихання пацієнтів спеціальним пристроєм, а ще заспокоює та лікує хворих дітей, щоб вони одужали скоріше.

Матуся розповідала як одного разу вона прийшла на виклик до маленької дівчинки, на ім'я Марійка. Їй було дуже сумно, адже вона застудилася і не могла йти гуляти з друзями. Мама оглянула хвору дівчинку, прописала їй ліки й дала кілька порад її мамі. А потім вона розповіла Марійці мою улюблену казку про хворого зайчика, який одужав, бо пив багато чаю з лимоном та їв смачний мед. Марійка уважно слухала казку і посміхалася. Через кілька днів вона прийшла до лікарні разом з матусею вже здоровою і радісно подякувала моїй мамі за допомогу. Мама була щаслива, що змогла допомогти Марійці.

Моя мама – це найкраща людина на світі! Вона завжди мене обіймає, коли я сумую. Моя мама вміє готувати найсмачніші страви й завжди старається, щоб у

домі було затишно. Вона часто розповідає мені цікаві історії перед сном і завжди готова послухати мої розповіді. Матуся – це моя найкраща подруга і захисниця. Я дуже щасливий, що у мене є така чудова мама, яка любить мене безмежно і завжди готова прийти на допомогу.

Розповідь Миколки про тата

Мого тата звуть Петро Михайлович. Він працює юристом і дуже любить свою роботу. Татусь допомагає людям розв'язувати їхні проблеми та захищати їхні права. Тато завжди пояснює складні речі просто і зрозуміло. Мені подобається, коли тато грає у футбол зі мною та моїми друзями. Він завжди жартує, бігає з нами. Для мене тато – це супергерой. Він не носить плащ та не літає, та все одно я так думаю про свого тата, тому, що він особливий для мене, сестрички та мами. Ми з повагою ставимося до тата, любимо його і намагаємося не засмучувати.

Опікуни

Бути батьками – це велика відповідальність. На жаль, буває так, що дитина залишається без рідних батьків. Та у нашій країні є закон, який гарантує, що у кожної дитини мають бути дорослі, які про неї піклуються. Так, якщо щось трапляється з рідними батьками дитини у її житті з'являється опікун або опікунка (або відразу обоє). Опікун / опікунка – доросла людина, яку держава призначила, щоб вона піклувалась про дитину доки та стане дорослою. Це може бути хтось із родичів: бабуся, дідусь, тітка, дядько, доросла сестра чи брат. А може бути й не рідна людина, яка має бажання та вміння піклуватись про дітей.

Опікун – це дорослий, який забезпечує дитині, яка залишилась без батьків, безпеку, готує їй їжу, читає казки та водить на прогулянки й у дитячий садок. Ця людина стає головною дорослою людиною у житті дитини. Опікун / опікунка бере на себе відповідальність, щоб дитині було добре, він / вона допомагає дитині рости та вчитися так само як це робили б рідні батьки дитини. Тому опікунів вважають названими батьками. Ці люди стають новою родиною дитини.

Полілог

Якими бувають батьки?

- ✓ *Добрими:* батьки з добром ставляться до своїх дітей. Вони прощають їм пустощі, утішають, коли їм сумно або боляче, грають з ними та читають їм казки на ніч.
- ✓ *Мудрими:* батьки завжди знають, як правильно вчинити. Вони дають слушні поради та допомагають розв'язувати проблеми.
- ✓ *Сильними:* батьки можуть майже все. Вони можуть гори звернути, щоб зробити своїх дітей щасливими.
- ✓ *Ніжними:* обійми батьків найніжніші й найприємніші. У них відчуваєш себе в безпеці та затишку.

Що роблять батьки?

- ✓ *Піклуються про нас:* готують нам їсти, прибирають в будинку, перуть одяг. Роблять усе, щоб дітям було затишно і добре. Ведуть домашнє господарство.
- ✓ *Виховують нас:* вчать нас доброму, чесному, справедливому. Вони допомагають нам стать хорошими людьми.
- ✓ *Заробляють гроші:* батьки працюють, щоб заробити гроші для своєї сім'ї, щоб купувати їжу, одяг, іграшки та інші необхідні речі.
- ✓ *Люблять нас:* батьки люблять нас безмежно, навіть коли ми вередуємо або помиляємося. Їх любов ніколи не закінчується.

Як ми можемо подякувати їм?

- ✓ Слухатися їх.
- ✓ Допомагати їм по хазяйству.
- ✓ Дарувати їм подарунки, усмішки й обійми.
- ✓ Говорити їм, як ми їх любимо.
- ✓ Бути просто поруч з ними.

Батьки є супергероями для своїх дітей, бо мають найважливіші суперсили:

- ✓ суперсила Любові: вона робить нас сміливими та захищеними.
- ✓ суперсила Мудрості: вона допомагає знайти вихід із будь-якої ситуації.
- ✓ суперсила Підтримки: вона дає змогу повірити у себе.

Мої бабусі та дідусі

Бабуся Світлана – це мама моєї мами. Вона завжди усміхнена, працює вчителем у школі. Ми радіємо, коли зустрічаємось з нею та слухаємо її веселі та цікаві історії. Бабуся дуже талановита – вона в'яже чудові речі для нас. Мені зв'язала шапку та шарфик, а ще светр з ведмедиком, який мені дуже подобається. Він мого улюбленого блакитного

кольору. Бабуся навчає Оленку в'язати гачком. Вона чудово розповідає казки й цікаві історії, може змінювати голос і розмовляти за кількох людей різними голосами.

Бабуся Світлана знає багато віршів та гарно малює. Найбільше вона любить малювати природу і квіти. Ми дуже її шануємо і бажаємо їй завжди бути щасливою і здоровою.

Дідуся Івана не стало, коли я був ще маленький, я його не пам'ятаю, але бабуся намалювала його портрет та розповіла мені, що він дуже зрадив, коли я народився.

Батьки мого тата – дідусь Михайло і бабуся Катерина живуть у власному будинку біля річки у Варварівці.

Дідусь Михайло працює у кораблебудівному університеті й навчає студентів будувати сучасні кораблі. Дідусь дуже любить свою роботу. Він знає про кораблі все на світі та часто розповідає мені про них. Він полюбляє щось майструвати власними руками. Минулого року дідусь зробив дерев'яну веранду на подвір'ї. Ми там влітку часто обідаємо та вечеряємо,

п'ємо чай із бабусиними смаколиками. Розваги на свіжому повітрі, які вигадує для нас з сестрою дідусь, завжди цікаві. Часто до нас приєднуються сусідські діти Сергій та Олег. Дідусь полюбляє доглядати за деревами, Я бачив, як він обрізав дерева, потім оприскував їх. Я допомагав йому збирати гілки, а ще обкопувати дерева.

Я люблю питати в дідуся про все, що мене цікавить. Він дуже зрозуміло все пояснює. Одного разу я запитав у нього:

– Колись я теж стану дідусем?

Дідусь подивився на мене і сказав:

– Так, колись і ти станеш дідусем. Уяви, що наше життя – це довга-довга Подорож. І щоб ця Подорож була вдалою і цікавою, природа вигадала дуже розумний план. Кожна людина починає цю подорож із того, що народжується дитиною.

Ось, чому ти дитина? Тому що зараз твій час рости, вчитися і гратися! Твоє тіло росте, твій мозок, як комп'ютер, записує тисячі нових знань та умінь щодня: як бігати, як читати, як дружити, як сміятися.

Твоє головне завдання – бути допитливим, веселим і не боятися помилятися. Тобі потрібна допомога, бо ти ще не знаєш, як усе працює: ти не можеш заробити гроші, керувати машиною чи спекти хліб. Це нормально!

Але у твоїй Подорожі життям є супутники – дорослі. Це твої мама, тато, бабусі, дідусі, вихователі. Вони вже пройшли велику частину Подорожі життям та багато чого знають.

Чому вони дорослі? Вони вже пройшли свій «шлях дитинства» і стали сильними, мудрими та досвідченими. Вони навчилися готувати, водити машину, будувати будинки та лікувати людей.

Головне завдання дорослих – це піклуватися про дітей і керувати світом, щоб він був безпечним і добрим. Вони будують, лікують, вчать, вигадують і – найголовніше – допомагають дітям рости. Вони, як великі дерева, які захищають маленькі паростки, можуть самі давати тінь, плоди та захищати нові маленькі плоди (дітей). Ось чому на світі є діти та дорослі. Діти потрібні, щоб принести у світ нове, радісне та цікаве! Дорослі потрібні, щоб захищати, навчати та передавати свій досвід дітям. Це і є великий людський план: діти виростають у дорослих, щоб потім подбати про наступних вже своїх дітей. Це нескінченний, важливий і дуже добрий кругообіг життя!

Бабуся Катерина працює ветеринаром у кінно-спортивній школі у Варварівці та дуже любить свою роботу. Бабуся вміє ладнати з тваринами, розуміє їхню мову, лікує їхні хвороби та піклується про їхнє здоров'я. Бабуся водила нас з Оленкою на територію школи. Там навчають верхової їзди, організовують кінні змагання.

Бабуся полюбляє готувати. Коли ми приїжджаємо до них у Варварівку, вона пече смаколики. Влітку і восени бабуся консервує овочі, робить компоти, варить варення.

Полілог

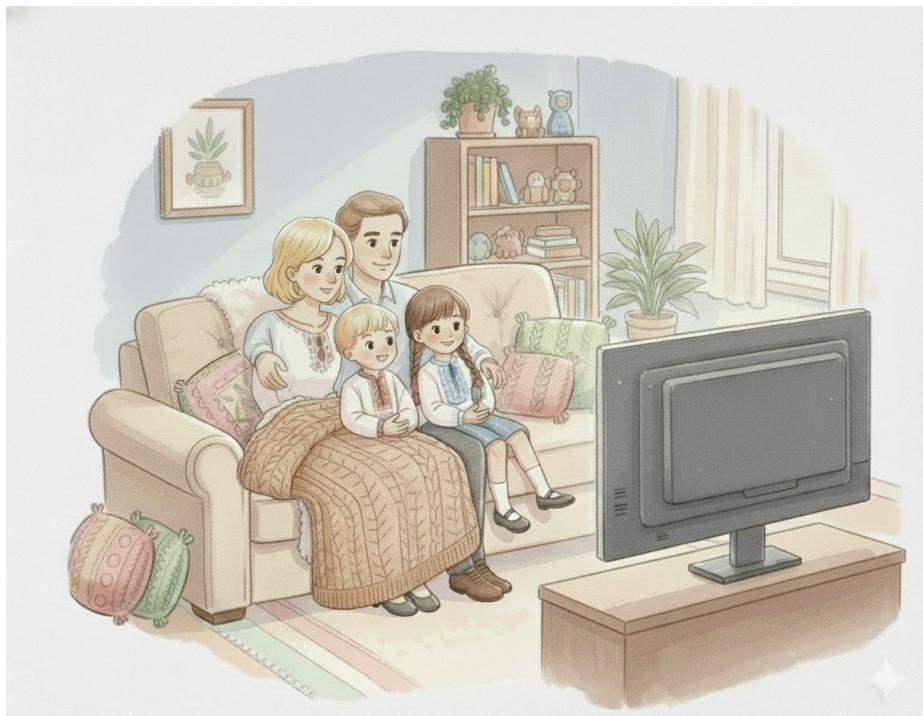
- ✓ Ким працюють ваші бабусі, дідусі?
- ✓ Як їх звуть?
- ✓ Чиї це батьки?
- ✓ Що ви робите разом?
- ✓ Ваші найцікавіші спогади.

Родинні будні

Будні це понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця. По буднях батьки ходять на роботу. Сестричка в школу. Я у дитячий садок. Це і є родинні будні. Але будні – це не лише навчання та робота. Це ще й маленькі радості.

Це тепла прогулянка вечірнім містом, коли всі разом спостерігають за заходом сонця, діляться своїми думками та враженнями.

Ввечері, коли усі збираються після робочого дня дома, у кожній сім'ї вони свої, особливі, зі своїми маленькими рутинами та неповторними моментами. Уявіть собі картину за вікном: вечірнє сонце м'яко заглядає у вікна, забарвлюючи кімнату теплими

відтінками.

У вітальні лунає тихий гомін. Мама, втомлена, але з лагідною усмішкою, готує вечерю на кухні, звідки долинають апетитні аромати. Можливо, це її фірмовий борщ, запах якого здатен зібрати за столом усіх домочадців.

Тато, зручно вмотившись у кріслі, читає газету або переглядає новини на планшеті. Час від часу він відривається, щоб кинути ласкавий погляд на своїх близьких або відповісти на запитання дитини.

Я – на килимі будує неймовірні замки з конструктора або малюю яскравими олівцями у великому альбомі. Моя фантазія не знає меж, і кожен малюнок – це ціла історія.

А ось інша картинка. Оленка робить домашні завдання. На столі лежать підручники, зошити, олівці. Мама терпляче пояснює складні задачки, а тато допомагає з правописом. Іноді бувають і суперечки, і зітхання, але кінець кінцем знання перемагають.

Вечір – це час для затишку та спілкування. Після смачної вечері настає час для улюблених книг, які читає мама перед сном, або для цікавих історій, які розповідає тато. Іноді це перегляд мультфільму всією родиною, з попкорном та теплими обіймами на дивані.

Перед сном – обов’язкові обійми та поцілунки. Маленькі секрети, що розказані на вушко, побажання солодких снів. І ось у дитячій кімнаті запалюється нічник, а у домі запановує тиша.

Завтра настане новий день, і родинні будні знову наповняться своїми звичними клопотами, маленькими відкриттями та безмежною любов’ю, яка об’єднує всіх членів родини. Саме з таких простих, на перший погляд, моментів і складається справжнє родинне щастя.

Що таке обов’язки?

Одного разу, коли ми збиралися всі разом поїхати до бабусі та дідуса у Варварівку, я швиденько зібрався і вийшов з кімнати, бо поспішав сказати, що готовий їхати. Матуся зайшла до моєї кімнати та побачила розкидані іграшки, які я не склав на місце після гри. Вона сказала, що я не можу їхати, поки мої іграшки не на місцях, і прибирати їх мій обов’язок.

Я пішов до тата, щоб він пояснив мені, що означає це слово. Він сів біля мене і почав розповідь:

– Уяви, що ти граєш у свою улюблену гру. У кожній грі є свої правила, так? Без правил гра була б не цікавою і всі б робили, що хочуть, і це призвело б до плутанини та сварок.

Так само і в житті. Щоб ми всі жили дружно і справедливо, існують права та обов’язки.

Права – це як особливі подарунки, які є у кожної дитини. Це те, що тобі належить і що ніхто не має права це у тебе забрати. Наприклад:

✓ Ти маєш право, щоб тебе любили та піклувалися про тебе, як мама і тато піклуються про тебе. Це як обійми та поцілунки – вони належать тобі!

✓ Ти маєш право мати своє ім’я, яким тебе називають. Це більше, ніж просто слово. Це універсальний і найважливіший засіб ідентифікації та невід’ємна частина особистості людини. Ім’я потрібно для того, щоб виділити конкретну людину з-поміж усіх інших. Без імені неможливо звернутися до когось, оформити документи чи знайти людину.

✓ Ти маєш право на дім, в якому ти живеш і відчуваєшся в безпеці. Це твоя фортеця!

✓ Ти маєш право бути здоровим, тому тобі дають смачну та корисну їжу. Це як чарівне зілля, яке робить тебе сильним! А якщо захворієш – тебе водять до поліклініки.

√ Ти маєш право вчитися і дізнаватися багато нового в садочку. Це як відкривати скриню зі скарбами знань!

√ Ти маєш право гратися зі своїми іграшками та друзями. Це найвеселіша частина дня!

√ Ти маєш право говорити, що ти думаєш, і ставити питання. Це як мати свій власний голос!

Але, крім прав, у кожної дитини є й **обов'язки**. Уяви собі, що ти будуєш велику вежу з кубиків разом з друзями.

Якщо кожен робить що захоче – один ставить кубик криво, інший забирає вже поставлений, третій кидає кубики – що вийде? Правильно, вежа ніколи не буде високою і міцною, а можливо, й зовсім розвалиться, і всі засмутяться.

Так само і з обов'язками. Дотримуючись своїх обов'язків, дитина робить свій важливий внесок у те, щоб усе навколо було добре та злагоджено. Ось для чого це потрібно:

√ *Щоб у домі був порядок і затишок.* Коли ти складаєш свої іграшки, допомагаєш прибирати, мамі легше підтримувати чистоту. Це означає, що всі живуть у приємному місці, де легко знайти потрібні речі й просто добре почуватися. Це як кожен кубик на своєму місці робить вежу стійкішою.

√ *Щоб усі почувалися добре та щасливо.* Коли ти чемний, говориш «будь ласка» та «дякую», не ображаєш інших, ділишся іграшками, твої друзі та рідні радіють. Ти робиш світ навколо себе добрішим. Це як кожен дружній кубик робить вежу красивішою.

√ *Щоб навчитися бути відповідальним.* Виконуючи свої обов'язки, ти вчишся відповідати за свої дії. Ти розумієш, що якщо ти щось пообіцяв – потрібно це зробити. Це важлива якість, яка допоможе тобі у житті, коли ти станеш дорослим. Це як кожен правильно поставлений кубик робить тебе впевненішим будівельником.

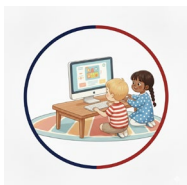
√ *Щоб тебе поважали інші.* Коли ти виконуєш свої обов'язки, дорослі бачать, що ти стаєш більш самостійним і відповідальним. Твої друзі цінують, коли ти чесний і дотримуєшся домовленостей. Це як міцна вежа викликає захоплення.

√ *Щоб світ навколо ставав кращим.* Навіть маленькі обов'язки, такі як не смітити на вулиці або піклуватися про домашніх тварин, роблять наше спільне життя кращим. Це як кожен акуратно покладений кубик робить нашу спільну «будівлю» – наш світ – міцнішим і гарнішим.

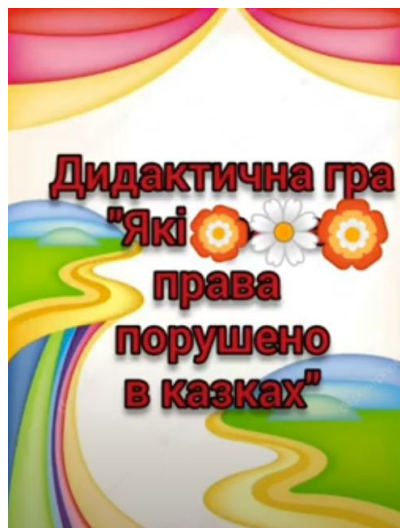
Я зрозумів, що, права – це те, що ти отримуєш, а обов'язки – це те, що ти робиш для того, щоб усім було добре. Коли кожен знає свої права і виконує свої обов'язки, світ стає більш справедливим і дружнім місцем для всіх! Ти важлива частина цього світу, і твої права та обов'язки допомагають тобі рости щасливою та відповідальною людиною. Я сказав, що все зрозумів, пішов до кімнати та швидко склав іграшки. Потім покликав матусю і сказав їй, що завжди бути

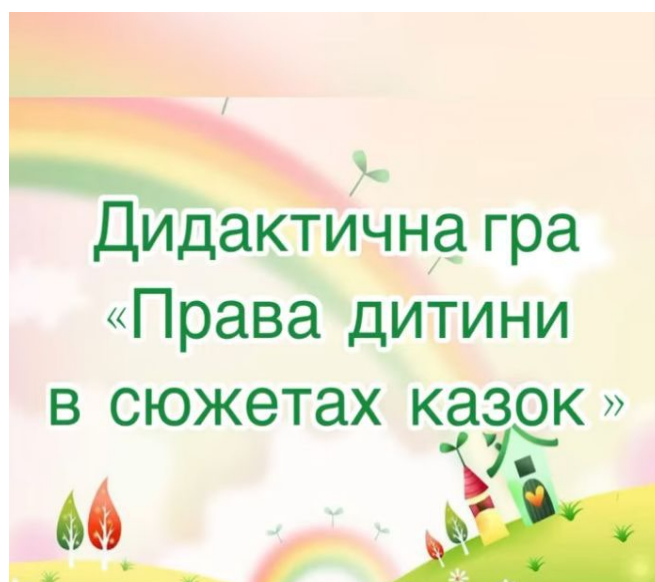
виконувати свої обов'язки. Коли кожен виконує свою частину «роботи», усім живеться краще та щасливіше!

Відео гра «Які права порушено в казках»

Відео гра «Права дитини в сюжетах казок»

Відео гра «Права дитини»

Родинний відпочинок

Родинний відпочинок – це не просто вільний час, а справжня велика пригода, яку у нашій сім'ї ми створюємо разом із мамою, татом та сестричкою.

Уявіть, що вихідні – це чарівна скриня. Кожного тижня ми відкриваємо її та вигадуємо щось нове, щоб провести час усім разом. І це завжди дуже весело! Це як великі-великі обійми, але розтягнуті на цілий день або навіть кілька днів! Це час, коли ми не поспішаємо, не думаємо про роботу чи уроки, а просто насолоджуємося компанією один одного, граємо та сміємося.

Коли на вулиці дощ, ми влаштовуємо супер гру вдома. Влаштувати сімейний турнір із «Монополії», «УНО», лото чи простих шашок, чи шахів. А ще можна влаштувати кінотеатр: беремо печиво, сідаємо на м'який диван з подушками, і дивимося улюблений мультик або фільм про пригоди.

Це показує, що навіть у чотирьох стінах можна пережити неймовірні події.

Якщо світить сонечко, ми одягаємося і йдемо на природу. Наш родинний відпочинок може перетворитися на справжній квест. Ми шукаємо найкрасивіші камінці, незвичайні гілочки або найбільші соснові шишки. Граємо в фрісбі або футбол. Навіть просто бігати наввипередки – це весело, а головне – ми сміємося разом. Навесні та влітку ми влаштовуємо сімейний пікнік. Їсти бутерброди на покривалі посеред парку – це завжди смачніше, ніж за звичайним столом!

Найважливіше – родинний відпочинок допомагає нам стати ближчими. Коли ми робимо щось разом, ми не просто відпочиваємо, ми: ділимося любов'ю, показуємо, як ми важливі одне для одного. Створюємо спогади: Ці дні та вечори ми будемо згадувати, коли виростемо. Найкращий відпочинок – це той, який ви запланували разом і який приніс радість кожному!

А ви вже придумали, яку пригоду ваша родина здійснить на наступних вихідних?

Оповідка. Таємниця Синього Моря

Ірина Живило

Дружня родина – тато Сергій, мама Марія та їхня донечка, шестирічна Алінка – з нетерпінням чекали на літо. Адже це означало одне: сімейна відпустка на морі!

Нарешті настав той день, коли вони поклали валізи в машину і вирушили в дорогу до Сонячного Берега.

Дорога була довга, але зовсім не нудна. Тато Сергій розповідав смішні історії, а мама Марія співала разом з Алінкою її улюблені пісні. Алінка уважно розглядала все, що пролітало за вікном. Вона побачила поля, повні соняхів, великі вітряки, а потім, далеко-далеко, – високу гору, яка ховалася в тумані.

– Дивіться! Це ж Чарівна Гора! – вигукнула Алінка. – Вона ніби охороняє дорогу до моря!

Тато усміхнувся:

– Можливо, ти маєш рацію. А тепер заплющ очі, Аліночко. Нас чекає великий сюрприз.

Алінка заплющила очі й порахувала до десяти. Коли вона їх відкрила, то побачила... СИНЄ МОРЕ! Воно було величезне, яскраве і пахло сіллю та пригодами.

Наступного ранку Алінка вже бігла до піщаного берега, міцно притискаючи до себе своє відерце і лопатку.

– У мене є важливе завдання, – заявила вона батькам. – Я буду будувати Замок-Фортецю для Короля Крабів!

Тато Сергій і мама Марія приєдналися до будівництва. Вони копали глибокі рови, робили високі вежі та прикрашали стіни черепашками, які знайшли на березі. Це була справжня командна робота!

Коли сонце стояло високо, вони купалися. Алінка вперше без страху пірнала з маскою і трубкою. Хоча вона бачила лише пісок і свої ніжки, їй здавалося, що вона – справжня дослідниця підводного світу.

Кожен вечір відпустки був особливим. Одного вечора вони пішли на набережну, де грала музика і було багато ліхтарів. Вони їли найсмачніше у світі ванільне морозиво.

Але найцікавіше було, коли вони повернулися на свій пляж після заходу сонця. Тато Сергій запалив ліхтарик і разом з Алінкою вони шукали нічних мешканців піску.

– Ой! – прошепотіла Алінка. – Дивіться, хтось повзе!

Це були маленькі краби-самітники. Вони ходили по піску, тягаючи за собою свої будиночки з черепашок. Це була справжня нічна таємниця моря!

Коли відпустка добігала кінця, Алінка обняла своїх батьків.

– Дякую за нашу відпустку! – сказала вона. – Це було краще, ніж сто мультиків! Найкраще – це разом будувати замок та шукати крабів.

Тато і мама посміхнулися:

– Відпустка – це не місце. Відпустка – це час, який ми провели разом та відпочили від буденних справ. І ми вже мріємо про нашу наступну пригоду!

Алінка забрала додому повну торбинку черепашок та камінців, трохи піску і багато-багато теплих спогадів. Вона вже знала: головний скарб відпустки – це щасливі моменти, що прожиті разом з рідними людьми.

Разом ми відпочиваємо

Ірина Живило

Світить сонце промінцями,
Кличе нас усіх до гри.
Ми збираємось з батьками:
«Час активної пори»

Тато бере м'яч великий,
Мама – кошик для пікніка.
Всі рушаємо до річки
Де росте трава м'яка.

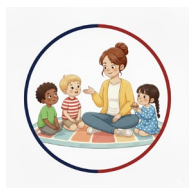

Біг наввипередки разом,
Хто ж з нас першим добіжить?
Заспіваємо ми пісню,
Щастя у серцях дзвенить!

Ні планшет, ані кіно
Не замінять нам ці миті!
Коли разом вся родина,
Так приємно й тепло жити!

Відпочинок удався наш
Ми сміялися щосили!
Бо сім'я – це справжнє диво,
Наша радість, наші крила!

Полілог

- ✓ Що тобі найбільше подобається робити, коли ви відпочиваєте родиною?
- ✓ Як ти думаєш, чому для мами та тата важливо проводити час з тобою?
- ✓ Який родинний відпочинок ти б хотів придумати для своєї родини?

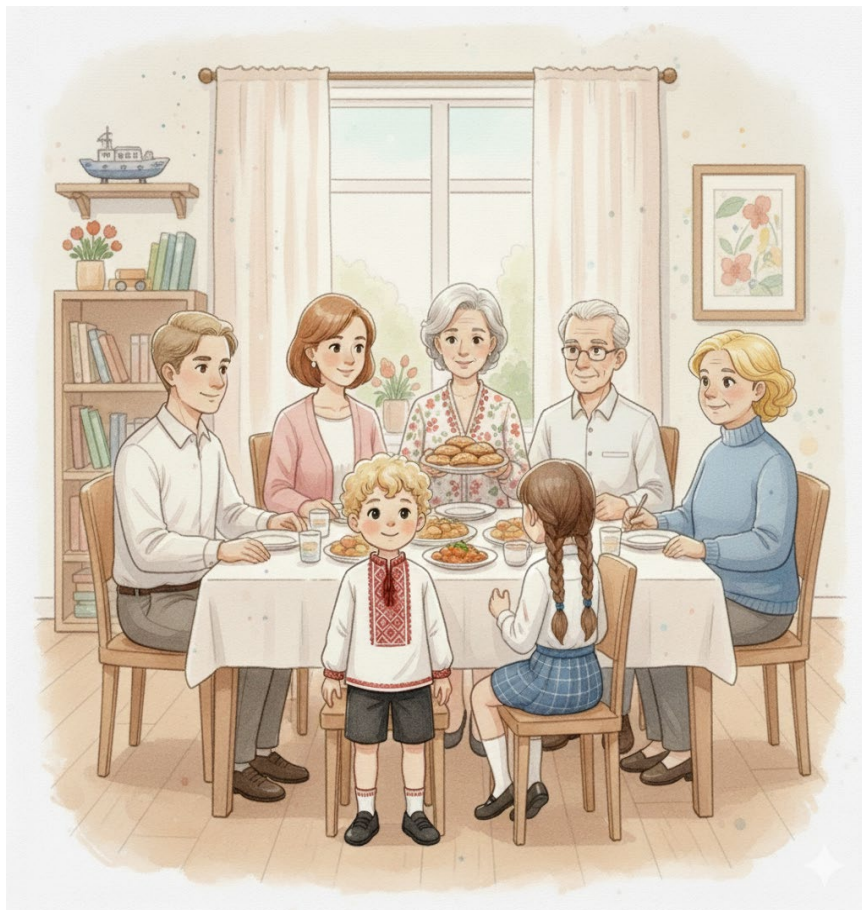
Родинні свята

Моє найулюбленіше свято – це мій *День народження*. Мама й тато запитують мене кого із друзів я хотів би запросити на День народження, чим хочу розважити гостей. Мій п'ятий День народження ми проводили у розважальному центрі. Ведучими були мої улюблені Фіксики. Там дуже багато місця, є LEGO-кімната, басейн з кульками, великий лабіринт. Сумно нікому не було.

Свято Матері усі люблять в нашій родині, адже ми завжди готуємо подарунки та привітання для своєї мами та бабусь. У цей день вранці ми з Оленкою вітаємо маму, а потім їдемо в Варварівку до бабусі та дідуся. Бабуся Світлана теж приїздить, вона полюбляє, коли ми збираємося всі разом. Ми вітаємо матусю і бабусь, даруємо їм квіти та подарунки.

На столі, накритому святковою скатертиною, завжди багато смачних страв, а також фірмовий пиріг дідуся з яблуками. Дорослі діляться спогадами та розповідають цікаві історії. Після обіду ми разом граємо в настільні ігри, тато і

дідусь грають у шахи.

Ще одним важливим святом у нашій родині є **Великдень**. Це свято, на яке збирається вся родина. Ми з мамою фарбуємо яйця та прикрашаємо дім. Бабуся Катерина пече паски, Оленка любить їй допомагати.

Взимку ми святкуємо **Різдво**. Це час, коли вся родина збирається разом, обмінюється подарунками та проводить весело час.

Родинні свята відіграють важливу роль у житті кожної сім'ї. Вони зближують родину, дарують радість та незабутні спогади.

Мистецько-творча діяльність

- ✓ Малювання та розмальовки: Спільне малювання великого полотна, створення сімейного портрета, використання нетрадиційних технік (малювання свічкою, пальцями, губками, листям), розмальовування друкованих шаблонів.
- ✓ Ліплення: Використання пластиліну, тіста для ліплення, глини для

створення фігурок, сувенірів, прикрас.

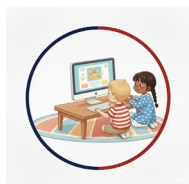
- ✓ Аплікація та колажі: Створення тематичних колажів із фотографій, журнальних вирізок, природних матеріалів.
- ✓ Рукоділля: Виготовлення ляльок зі шкарпеток, прикрас із бісеру, плетіння вінків, створення сімейного фотоальбому чи фоторамок.
- ✓ Робота з природними матеріалами: Створення іграшок, картин або композицій із шишок, листя, гілочок, камінців.

Рухові активності

Цей розділ має незліченні можливості для організації рухової активності з дітьми із залученням членів їхніх родин. Можна започаткувати родинні вечори та розваги під час яких може бути застосовано:

- ✓ Музичні ігри: музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах.
- ✓ Театралізація: розігрування маленьких літературних творів, написання та виконання п'єс родинної тематики, влаштування лялькових вистав (з ляльками, зробленими власноруч).
- ✓ Шоу талантів: організація родинних вечорів, де кожен може продемонструвати свої таланти (спів, танці, читання віршів, акторську гру).
- ✓ Влаштування вечірок із танцями.
- ✓ Представлення їжі, що створена спільними зусиллями батьків з дітьми: випікання печива, приготування домашньої піци чи морозива. Це чудова можливість проявити креативність у декоруванні страв.
- ✓ Посадка насіння на підвіконні та догляд за рослинами.
- ✓ Конструювання та ігри: будівництво з ковдр, збирання конструкторів чи пазлів, гра в настільні ігри.

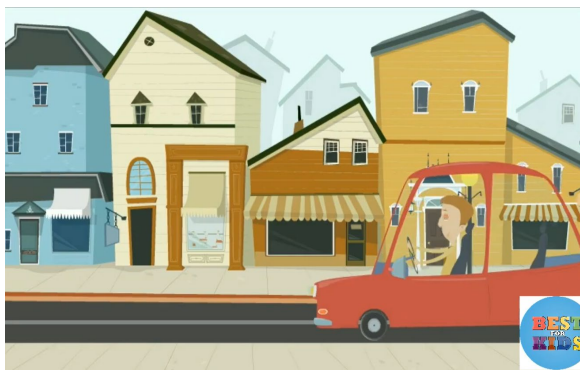

Відео. Дітям про сім'ю та родину

Відео. [Моя сім'я. Моя родина](#)

Відео. [Моя сім'я](#)

Відео. [Дітям про сім'ю](#)

РОЗДІЛ 3. ЗНАЙОМІ ЛЮДИ: ДІТИ ТА ДОРΟΣЛІ

Мої друзі та приятелі

Я маю багато друзів! Друзі – це ті, з ким мені подобається проводити час. Ми можемо грати разом, розмовляти про все на світі, допомагати один одному. Друзі завжди раді бачити мене і я завжди радий бачити їх. Мені подобається гратися з ними, ділитися іграшками та ласощами. Ми разом будуємо замки з піску, лазимо по деревах і граємо в хованки.

Один з моїх найкращих друзів – це **Андрійко**. Він живе в сусідньому будинку, і ми часто граємо разом. Андрійко любить машинки, а я люблю LEGO, але це не заважає нам дружити. Ми завжди знаходимо чим цікавим себе зайняти.

Ще одна моя подруга – це **Даринка**. Вона ходить зі мною в один садок. Даринка дуже добра і ласкава дівчинка. Вона завжди готова допомогти мені, якщо я цього потребую або якщо мені щось знадобиться.

Ще одну мою подругу звать **Софійка**. Вона трохи старша за мене, але це не заважає нам дружити. Софійка завжди знає, як мене розвеселити, коли я сумний. Вона вміє читати цікаві казки, співати гарні пісні й придумувати захоплюючі історії. З нею я ніколи не боюся нічого.

Ми з друзями завжди намагаємося допомагати один одному. Якщо хтось сумує, ми намагаємося його розвеселити. Якщо хтось посварився, ми намагаємося помирити їх.

Ось в такі ігри нам подобається грати:

Гра «Темний лабіринт»

Всі учасники гри, крім ведучого, шикуються в лінію і міцно заплющують очі. Потім, з закритими очима, вони починають виконувати команди ведучого: «Два кроки вперед, поворот наліво, два кроки вправо, поворот кругом, крок вліво, поворот наліво, чотири кроки прямо, поворот на 180 градусів, два кроки назад, поворот праворуч, поворот наліво, крок вперед, три кроки ліворуч тощо». Потім за командою ведучого «Відкрити очі!» всі відкривають очі та дивляться, хто як стоїть. Якщо хтось стоїть не так, як всі, то він виходить з гри. Потім гра триває, поки не залишаються тільки два (або один) найуважніших гравців.

Гра «Кульки-віники»

Це змагальна гра. Її можна проводити з двома учасниками або з двома командами учасників. Буде потрібно два повітряні кульки та два віники. Два учасники мають пронести кульки на віниках певну дистанцію (наприклад, від стіни до столу), не

впустивши їх і не проколовши. Кульки можна притримувати рукою. Якщо грають командами, то за принципом естафети кульки носять по черзі всі учасники. Той учасник (або команда), якій це вдалося, отримує спеціальний сертифікат, що надає право підмітати приміщення цим віником протягом тижня.

Гра «Допомога друга»

Ця гра спрямована на розвиток взаємодопомоги та підтримки один одного. Обираються двоє гравців, один з яких ведучий, має наздогнати й «засалити» іншого. Інші діти стають по колу на відстані приблизно одного кроку. Тікає і ведучий біжать вздовж кола, і другий намагається наздогнати другого. Але втікач, якщо відчуває, що його наганяють, може попросити допомоги у будь-якого гравця в колі, вигукнувши його ім'я. Тоді названий гравець залишає своє місце і біжить по колу, а на його місце постає перший гравець, який тікав до цього. Однак звільнене місце може зайняти й наздоганяючий, тоді «ведучим» стає той, хто запізнився. Гра продовжується до тих пір, поки цікаво дітям.

Гра «Довгий хвіст»

Дітям роздаються картинки з тваринами, у яких хвости різної довжини (можна і майже безхвостих, наприклад, ведмідь). По команді ведучого їм потрібно швидко вишикуватися в шеренгу від самого коротенького до самого довгого хвоста, потім навпаки. Можна запропонувати ознаку пухнастості хвоста. Важливо, щоб діти виконали завдання швидко і правильно. Якщо гравців багато, то вони діляться на дві команди та змагаються на час і точність гри.

Спробуй і ти разом зі своїми друзями пограти в ці ігри. Буде весело!

Я знаю, що друзі – це дуже важливо. Вони завжди поруч з тобою, у радості та в горі.

Полілог

- ✓ А у вас є друзі?
- ✓ Що їм подобається?
- ✓ У які ігри ви з ними граєте?

Мої дворові історії

Одного разу я грався з сусідською дівчинкою Катрусєю в сім'ю. Я був татом, Катруся мамою. Ми годували її ляльку, ходили з нею на прогулянку, укладали спати.

Раптом Катруся кинула ляльку на землю і почала плакати. Я запитав, що сталося, і вона сказала, що лялька зламалася.

Я обійняв Катрусю і сказав, що все буде добре. Зараз ми організуємо «Лікарню» та «полікуємо» нашу «доньку». Я збігав додому за скотчем і ми разом полагодили ляльку. Катруся знову посміхнулася і гра тривала далі.

Звичайно, не завжди все буває гладко. Іноді ми з друзями сваримося. Але ми завжди вміємо помиритися. Ми знаємо, що дружба – це найважливіше, і ніщо не може її зруйнувати.

Одного дня до нашого дому приїхала нова родина. Й у нашу дворову компанію прийшов новий хлопчик, на ім'я Сергій. У Сергія була велика, яскрава іграшкова машина. Всі діти одразу захотіли гратися із Сергієм. Сергій хизувався своєю машиною, вихвалявся, як вона може швидко їхати. Я ж, чомусь, відчував себе сумним і сердитим. Мені хотілося зламати ту велику яскраву машину, щоб більше із Сергієм ніхто не грався. Я почав смішно передражнювати Сергія, але ніхто не звертав на мене увагу.

З часом я зрозумів, що «боротьба за увагу» не робить мене щасливим. Я не знав, як впоратися зі своїми почуттями. Того ж вечора я поскаржився мамі на Сергія. Мама вислухала мене і пояснила, що це заздрість.

Заздрість – це нормальне почуття, але важливо навчитися з ним справлятися, щоб не шкодити ані собі, ані іншим дітям.

Я також навчився чекати своєї черги, коли йшлося про увагу інших. Замість того щоб перебивати або робити дурниці, я намагався уважно слухати та ставити запитання, якщо щось не розумів.

Коли я почав поводитися по-іншому, я помітив, що мої друзі стали ставитися до мене краще. Вони більше хотіли гратися зі мною, і ми стали ділитися один з одним секретами. Сергійкові також стало приємно грати разом зі мною.

Я навчився багато чого, граючись і спілкуючись з друзями. Я зрозумів, що важливо вміти ділитися іграшками, слухатися один одного, допомагати один одному й не ображатися через дрібниці. Якщо так вже стається, що я з кимось сварюсь, то намагаюсь зрозуміти чому це сталося, поговорити з цим хлопчиком чи дівчинкою та замиритися.

Полілог

✓

Що таке заздрість?

✓

Як ви думаєте, чому Миколка відчував заздрість до

Сергія?

✓

Як ви думаєте, що допомогло Миколці подолати

заздрість?

✓ Що ви можете зробити, якщо відчуваєте заздрість до когось?

Пригоди Миколки в парку

Інколи, у вихідний день, ми ходимо з татусем погратися в парк. Я люблю грати з ним у футбол.

У парк приходять гуляти багато дітей. Там я познайомився із Сашком та Микитою. Одного разу я грався з моїми новими друзями машинками. Ми не могли поділити машинки й почали сваритися. Підійшов мій тато і допоміг нам розв'язати цю проблему. Він сказав, що ми можемо гратися машинками по черзі, або ж вигадати нову гру, де ми будемо грати разом.

Ми з Сашком та Микитою послушали мого батька і вирішили гратися разом. Ми побудували для машинок гараж, і по черзі гралися з ними.

Мені дуже сподобалося гратися з моїми новими друзями! Ми більше не сварилися, і нам було весело гратися. Я зрозумів, що важливо вміти домовлятися з друзями, ділитися іграшками та допомагати один одному.

Також я зрозумів, що потрібно шукати таке рішення, яке б влаштовувало усіх.

А ось іще одна пригода, що трапилася зі мною і моїми друзями в парку. Ми гралися із м'ячем. Я кинув м'яч сестрі Оленці, але вона не впіймала його, і м'яч поцілів у маленьку дівчинку Настю. Настя розплакалася, а Оленка почала сварити мене.

Нам на допомогу прийшла мама Насті. Вона заспокоїла доньку та Оленку, а потім пояснила нам, що важливо бути обережними під час гри.

Ми з Оленкою попросили вибачення у Насті за необачність, і всі разом стали грати із м'ячем.

Полілог

- ✓ Чи було у вас колись, що ви не могли вирішити хто першим буде гратися з іграшкою?
- ✓ А як ви вирішуєте суперечки?
- ✓ У які ігри можна грати, щоб усім було цікаво?

Рухливі ігри

Гра «Доторкнись до...»

Усі гравці одягнені по-різному. Ведучий викрикує: «Доторкнись до... синього!» Усі мають миттєво зорієнтуватися, знайти в учасників у одязі щось синє і доторкнутися до цього кольору. Кольори періодично змінюються, хто не встиг – ведучий.

Примітка. Дорослий стежить, щоб доторкалися до кожного учасника.

Гра «Дзеркало»

Зібравши дітей, педагог пропонує їм уявити себе раннім ранком у ванній кімнаті, де ви-сять криве дзеркало – воно повторює всі рухи навпаки. Якщо гравець піднімає руку, дзеркало опускає її; якщо гравець повертає голову ліворуч, дзеркало робить те ж саме праворуч. Розбившись на пари, діти беруть собі відповідні ролі для того, щоб через якийсь час помінятися. Дорослий не тільки допомагає дітям, але і сам включається у гру, взявши на себе спочатку роль кривого дзеркала.

Гра «Знайди свого брата або сестру»

Педагог пошепки говорить кожній дитині, роль яко-го дитинчати-тваринки він буде виконувати і які звуки видавати. У кожного дитинчати є брат або сестра, і «говорять» вони, звичайно, однією мовою: кошенята – нявкають, цуценята – скиглять, телята – мукають. Гравці знаходять один одного за цими звуками.

Ролі розподіляються таким чином, щоб у групі було по два різних дитинча-ти. Як тільки пари складаються, вихователь пропонує познайомитися – кожному на своїй «мові» – з іншими дитинчатами.

Пригоди Миколки в дитячому садку

Я ходжу в чудовий дитячий садок «Веселка». Тут у мене багато друзів, з якими ми граємо, співаємо, танцюємо та читаємо казки. Я хочу розповісти вам про декого із них.

Є в моїй групі **Христина**. Вона дуже мила та добра дівчинка. Ми граємо разом з нею у сім'ю.

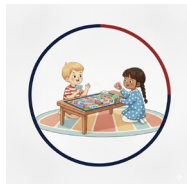
Найбільше мені в садочку подобається гратись із **Женею**. Він сильний та сміливий хлопчик. Ми любимо грати з м'ячем.

Є ще така дівчинка Софійка. Вона дуже весела та любить співати. Ми часто співаємо разом пісні та танцюємо під музику.

Одного разу я посварився з Женею через м'яч. Ми обоє хотіли грати з ним, і ніхто не хотів поступатися. Ми почали кричати один на одного, а потім навіть штовхатися.

Вихователька побачила нашу сварку і підійшла до нас. Вона допомогла нам заспокоїтися та пояснила, що важливо ділитися іграшками та вміти домовлятися. Вона запропонувала нам спробувати виконати таку вправу:

Дидактична вправа «Попроси»

Мета: Розвивати вміння ввічливо звертатися з проханням, добирати потрібні слова для переконання співрозмовника.

Виховувати здатність домовлятися та враховувати почуття і потреби інших у спілкуванні.

Хід гри: Група ділиться на пари, один з учасників пари (учасник 1) бере в руки який-небудь предмет, наприклад, іграшку, зошит, олівець тощо. Інший учасник (учасник 2) має попросити цей предмет. Інструкція учаснику 1: «Ти тримаєш в руках іграшку (зошит, олівець), яка дуже потрібна тобі, але

вона також потрібна і твоєму товаришеві. Він буде у тебе її просити. Постарайся залишити іграшку у себе і віддати її тільки в тому випадку, якщо тобі дійсно захочеться це зробити». Інструкція учаснику 2: «Підбирай потрібні слова, намагайся попросити іграшку так, щоб її тобі віддали».

Після розмови з вихователькою ми з Женею помирилися. Ми вирішили грати з м'ячем по черзі, і кожен з нас був щасливий.

З часом я зрозумів, що важливо вміти відстоювати свої інтереси. Це означає, що я можу говорити про свої почуття та потреби, а також захищати свої інтереси.

Наприклад, якщо хтось намагається забрати мою іграшку, я можу сказати: «Це моя іграшка, я не хочу з тобою ділитися». Також я можу відмовитися грати в гру, яка мені не подобається.

Відстоювання своїх інтересів допомагає мені відчувати себе впевненіше та захищати свої межі.

Як познайомитись? Як стають друзями?

Віка з Молдови

Одного сонячного ранку я, як завжди, з нетерпінням біг до садочка, де на мене чекали друзі та цікаві ігри. Та цього дня все було трохи інакше.

Я забіг до групи й раптом помітив новеньку дівчинку, яка сором'язливо стояла біля вікна. Її звали **Віка**, і вона переїхала з Молдови разом з родиною.

Я уважно розглядав Віку. У неї було довге чорне волосся та великі карі очі. Вона невпевнено посміхалася.

«Діти, познайомтеся, це Віка», – сказала вихователька. «Вона з Молдови й тільки недавно переїхала до нашого міста. Будьте з нею дружні та допоможіть їй звикнути до нашого садочка».

Мені захотілося подружитися з новенькою. Я підійшов до Віки й привітався. Її українська мова була трохи смішною, з акцентом. Я хотів розпитати про те, що вона любить. Спочатку спілкування давалося нелегко. Я не завжди розумів Віку, а вона соромилася говорити українською.

Наталія Василівна сказала: «Усі люди, незалежно від їхньої національності, мови та культури, заслуговують на повагу та дружбу» та запропонувала нам пограти в таку гру:

Гра «Хто-хто любить...»

Мета: Така вправа є однією з методик виявлення взаємостосунків, вподобань, які є в дитини й за допомогою яких вона займає певне місце серед оточуючих її людей. Головне, щоб діти вже з цього віку розуміли, що є багато речей. Які нас об'єднують, але є й такі, які нас різнять. Проте інше не означає гірше.

Хід гри: Усі учасники гри стають у коло. Ведучий говорить: «Всі ми різні, але рівні. Хто-хто любить...». І кого це стосується, робить крок вперед у внутрішнє коло (позначку в чаті). Потім ведучий називає інший ідентифікатор. Перед кожною реплікою ведучий повторює «Всі ми різні, але рівні. Хто-хто любить...».

Орієнтовні теми для ідентифікації:

- ✓ Хто любить їсти солодкі груші?
- ✓ Хто любить танцювати?
- ✓ Хто любить їздити на море?
- ✓ Хто любить жовтий колір?
- ✓ Хто любить малювати?
- ✓ Хто зранку умивався?
- ✓ Хто має сестричку?
- ✓ Хто любить співати?
- ✓ Хто любить морозиво?

Я зрозумів, що, хоча Віка трохи не схожа на нас, але у нас є і багато спільного. У Віки, як і в мене є старша сестричка. Віка полюбляє співати та малювати. І, так само як і я, вона полюбляє їсти морозиво.

Я показав Віці іграшки, розказав про свої улюблені ігри та запросив її гратися разом з іншими дітьми.

Віка навчила нас грати у гру, в яку вона грала вдома в Молдові.

Молдавська народна гра дається як приклад. Педагог, залежно від національностей дітей, які є в групі, може дібрати та провести відповідні національні ігри.

Рухлива гра «Баранчик (Мелуц)»

Мета: розвинути швидкість, охайність та кмітливість, збагачувати внутрішній світ дитини позитивними емоціями, формувати основи толерантної культури особистості дошкільника.

Хід гри: Гравці стоять по колу, а баранчик – всередині кола. Діти йдуть по колу і вимовляють слова :

*Ти баранчик сіренький.
З хвостиком біленьким!
Ми тебе поїли,
Ми тебе годували.*

*Ти нас не бодай!
З нами ти пограй!
Швидше нас наздоганяй!*

Після закінчення слів діти біжать врозтіч, а баранчик їх ловить. Розбігатися можна тільки після закінчення слів.

Згодом, я та Віка почали гратися разом. Ми будували вежі з кубиків, малювали фарбами та розглядали книжки. Я показував Віці свої улюблені іграшки та розказував їй про свої пригоди вдома. Віка уважно слухала і намагалася відповідати українськими словами, які вже вивчила.

Згодом ми почали краще розуміти один одного і стали справжніми друзями. Ми багато гралися разом, ділилися секретами та завжди підтримували один одного.

Полілог

- ✓ Як Миколка та Віка познайомилися?
- ✓ Які емоції відчували Миколка та Віка, коли вони вперше зустрілися?
- ✓ Чого навчила їх дружба?
- ✓ Чому важливо поважати різноманітність?
- ✓ Як можна допомогти дітям у групі, які не розмовляють українською?
- ✓ Розіграйте з дітьми сцену знайомства Миколки та Віки.

Як Миколка подружився з «їжачками»

Сьогодні я хочу розповісти вам про своїх найкращих друзів-їжачків. Так, ви не помилилися! Їжачки – це не тільки пухнасті тваринки з колючками, які живуть у лісі. У моєму садочку є двоє хлопчиків, яких ми називаємо їжачками. Їх звати Богдан і Артем.

Ви запитаете: «Чому ми їх називаємо їжачками?» Тому

що вони дуже схожі на цих милих тваринок. Їхнє волоссячко завжди трохи скуйовджене, ніби вони щойно вийшли з лісу.

Богдан трохи сором'язливий, але добрий та щирий. Йому подобається гратися в тихі ігри, читати книжки та малювати. Богдан завжди тримався осторонь від інших дітей. Сам собі грався. Спочатку я трохи сторонився його, адже він не такий галасливий та активний, як інші діти у групі. Мені дуже хотілося приятелювати з ним, але я не знав як це зробити.

Вдома я розказав про Богдана мамі. Мама посміхнулася і запропонувала переглянути мультфільм «Як подружитись з їжаком» [5].

Після перегляду мультфільму, я зрозумів, що якщо ви хочете подружитися з їжачками, потрібно дотримуватись таких порад:

- ✓ *Будь терплячим.* Їжачки не такі швидкі на знайомства, як інші діти. Їм потрібен час, щоб відкритися та подружитися.

- ✓ *Будь уважним.* Їжачки цінують, коли їх слухають і розуміють.
- ✓ *Запропонуй їм свої ігри.* Їжачки можуть не дуже любити галасливі та активні ігри, але їм подобаються тихі та спокійні розваги.
- ✓ *Будь щирим та відвертим.* Їжачки відчують фальш, тому будь собою і не намагайся бути кимось іншим.

Мама сказала, що якщо я буду дотримуючись цих порад, то зможу подружитися з Богданом-їжачком. Та ми можемо стати справжніми друзями.

Наступного дня я побачив, що Богдан сумно сидить один на лавочці. Я підійшов до нього і запитав, чи можу я з ним погратися. Богдан здивувався, але погодився. Ми почали грати в шахи, і я зрозумів, що Богдан дуже розумний і цікавий хлопець. Він багато знав про тварин, рослини та історію. Ми швидко подружилися.

А ось **Артем** також схожий на їжачка, але поведінкою відрізняється від Богдана. Артем – трохи задирака. Він любить сперечатися і дражнити інших дітей. Іноді він буває таким нестерпним, що мені хочеться його вдарити.

І я знову звернувся за порадою до мами. Ми разом з нею переглянули мультфільм «Корисні підказки. Колючки та магніти».

Я зрозумів, що Артем насправді добрий хлопчик. Він просто любить бути в центрі уваги.

Одного разу ми грали у футбол з іншими дітьми. Артем, як завжди, хотів бути капітаном команди. Він почав сперечатися з Максимом, хто буде грати за яку команду. Суперечка переросла в бійку, і всі діти розбіглися.

Я був дуже засмучений. Я не хотів, щоб через Артема ми всі перестали грати. Я підійшов до нього і сказав: «Чому ти завжди такий задирака? Ти зіпсував гру всім».

Артем був здивований. Він ніколи не чув від мене таких слів. Він подивився на мене сумними очима і сказав: «Я просто хотів грати».

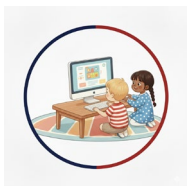
Я обійняв його і сказав: «Я знаю, що ти хотів грати. Але ти не мав сперечатися і битися. Це зіпсувало гру всім».

Артем зрозумів мене. Він попросив вибачення у всіх дітей. Ми помирилися і знову почали грати у футбол.

З того дня Артем став трохи менш задиристим. Він все ще любить сперечатися, але він навчився робити це без бійки. Я радий, що ми з ним друзі.

Я зрозумів, що дружба можлива навіть з тими, хто здається задирою. Потрібно лише трохи сміливості та доброти.

Дружба з їжачками навчила мене багато чого. Я зрозумів, що не всі люди однакові, і це чудово! Кожен має свої особливості, які роблять його унікальним. Їжачки навчили мене бути терплячим, уважним і вміти слухати.

Мультфільм «Як подружитись з їжаком»

Мультфільм «Корисні підказки. Колючки та магніти»

Мої знайомі дорослі

Я живу на другому поверсі п'ятиповерхового будинку. У ньому живе багато людей. Це мої сусіди. Ось, наприклад, тьотя Галя з першого поверху, вона має гарний квітник під нашими вікнами. А ще є дідусь Сергій Васильович з третього, він вміє робити такі цікаві речі з дерева! Іще він вчить мене грати в шахи. А на п'ятому поверсі живе бабуся Оля, вона завжди розповідає мені цікаві історії. А на моєму поверсі, біля мене, живе тітка Олена, у неї є песик Бровко і ми з ним завжди гуляємо разом. Спочатку я трохи соромився сусідів. Я не знав, як з ними спілкуватися, про що говорити.

Одного разу мама помітила мою нерішучість і запитала: «Миколко, чому ти так ніяковієш, коли бачиш наших сусідів?»

Я зізнався, що не знаю, як з ними спілкуватися. Тоді мама посміхнулася і сказала: «Ввічливість – це запорука дружби. Ось кілька простих правил, які допоможуть тобі:

- ✓ *Вітайся під час зустрічі та прощайся коли йдеш.* Це знак поваги та уваги.
- ✓ *Звертайся на ім'я та по батькові.* Це свідчить про те, що ти цінуєш людину.
- ✓ *Дякуй за допомогу або послугу.* Це показує твою вдячність.
- ✓ *Проси дозволу, перш ніж щось зробити.* Це свідчить про твою вихованість.
- ✓ *Будь уважним та ввічливим.* Це показує, що ти розумієш, що говорить людина та поважаєш її.

Мама порадила мені почати з простого вітання. Наступного дня, коли я зустрічав сусідів, я глибоко вдихав і казав: «Доброго ранку!» або «Добрий день!» або «Добрий вечір!» Вони приємно мені посміхалися і відповідали: «Вітаю, Миколко! Як справи?»

З того дня я почав використовувати всі поради мами. Я вітався і прощався з сусідами, дякував їм за допомогу, коли вони пригощали мене смаколиками, і завжди цікавився, чи мають вони час, щоб поспілкуватися зі мною.

З часом я помітив, що сусіди стали ставитися до мене набагато тепліше. І я перестав ніяковіти перед ними.

Я зрозумів, що мама мала рацію: ввічливість дійсно є запорукою дружби. Завдяки їй я налагодив контакти із сусідами.

Пам'ятайте, друзі, ввічливість – це не просто слова, це ключ до щирих стосунків з людьми. Завжди будьте ввічливими, і ви побачите, як світ стає добрішим і дружнішим!

Полілог

- ✓ Як ви думаєте, чому важливо бути ввічливим?
- ✓ Які ввічливі слова ви знаєте?
- ✓ Як ви можете продемонструвати ввічливість під час спілкування?

✓ Чи траплялося вам, коли хтось був неввічливим з вами? Як ви почувалися?

Галина Володимирівна

Одного разу, ми грали з друзями у футбол на дворі, і я випадково закинув м'яч на клумбу з квітами біля нашого будинку. Я пішов забрати м'яча, та раптом почув як хтось через вікно почав кричати: «Хто це псує мої квіти?»

Я злякався і хотів було тікати, але щось мене зупинило. З будинку вийшла тітка Галина, вона живе у квартирі під нами. Вираз її обличчя був трохи сердитим.

«Я випадково закинув сюди м'яча. Перепрошую» – пробурмотів я.

Тітка Галина посміхнулася. «М'яч? Випадково? А як тебе звати, хлопчику?»

«Миколка» – відповів я вже сміливіше.

«А я Галина Володимирівна» – сказала сусідка і посміхнулася. – «Ласкаво прошу до моїх квітів».

«А хочеш, я тобі покажу свою клумбу?» – запитала тітка Галина.

Я з радістю погодився. Тітка Галина водила мене клумбою, розповідаючи про

кожну квітку: про її назву, колір, запах. Я був зачарований!

І так почалася наша дружба. З того дня я часто заходив до Галини Володимирівни. Вона жила сама. Ми говорили про все на світі: про мої пригоди, про квіти, які вона саджала біля будинку, про природу, про важливість дружби та доброти.

Тітка Галина навчила мене розпізнавати квіти, доглядати за ними, садити нові. Я допомагав їй поливати клумбу. Вона

була дуже вдячна мені за мою допомогу.

Її квіткова клумба стала для мене не просто місцем, де ростуть красиві квіти, а й місцем, де я можу відчути себе щасливим і корисним.

Полілог

- ✓ Як Миколка подружився з Галиною Володимирівною?
- ✓ Чого Миколка навчився у тітки Галини?
- ✓ Які якості роблять людину хорошим другом?
- ✓ Чому важливо допомагати старшим людям?
- ✓ Що ви можете зробити, щоб допомогти своїм сусідам?

Привіт сусід

Ще в мене є сусід – дідусь Сергій. Він живе поверхом вище за мене. Якось він усміхнувся мені й сказав: «Привіт, сусід!» Я також посміхнувся і сказав йому у відповідь: «Привіт, сусід!». Так ми з ним заприятелювали. Він частував мене цукерками та на дворі

вчив грати в шахи.

Якось я разом з мамою йшов повз Сергія Васильовича, і, як зазвичай сказав йому: «Привіт, сусід!», Він мені у відповідь посміхнувся і привітався: «Привіт, сусід!» Раптом я помітив, що мама похмуро на мене подивилася.

Зніяковівши, я пробурмотів: «Мені вже час іти».

Вдома мама суворо запитала мене: «Чому ти так неввічливо розмовляв з Сергієм Васильовичем? Він набагато старший за тебе!» Я виправдовувався, що так нам обом було весело.

Мама сіла поруч зі мною і лагідно пояснила: «Миколка, ввічливість – це не просто слова та гарні манери, а й ключ до щирого й теплого спілкування. Коли ти звертаєшся до людини на ім'я та по батькові, тим ти показуєш, що цінуєш і поважаєш цю людину. Ввічливість та чемний тон голосу роблять спілкування приємним для всіх».

Полілог

✓ Як ви

думаєте, чому важливо бути ввічливим?

✓ Які ввічливі слова ви знаєте?

✓ Як можна продемонструвати ввічливість під час спілкування?

✓ Чи траплялося вам, коли хтось був неввічливим з вами? Як ви

почувалися?

✓ Що ви думаєте, хто у цій ситуації правий: мама чи Миколка?

✓ Що означає ввічливо спілкуватися?

Небезпечні знайомі. Правило п'яти пальців

Хто такий «Знайомий»? Знайомий – це людина, яку ти часто бачиш, або яка часто приходить до вас у гості, або з якою ви разом граєтеся. Це може бути:

- ✓ Сусід чи сусідка.
- ✓ Друг твоїх батьків.
- ✓ Твій старший братик чи сестричка (але вже дорослі).
- ✓ Тренер чи вчитель.
- ✓

Ти їх знаєш, але це не означає, що вони можуть робити з тобою все, що завгодно. Іноді дорослі люди, яких ми навіть знаємо, можуть зробити або попросити про те, що тобі не сподобається, або що буде неправильно.

Мама розповіла мені дуже важливу річ – **правило п'яти пальців**. Я тепер точно знаю, як захищати себе і коли треба казати «ні».

Мама показала мені мою руку і сказала:

– Подивись, Миколко, у тебе п'ять пальців. І кожен з них допоможе тобі пам'ятати важливі правила.

Перший палець – великий

Це правило каже: «Твоє тіло належить тобі». Ніхто – навіть дорослі – не мають права тебе торкатися, якщо ти цього не хочеш. Навіть я, твоя мама, маю запитати дозвіл. І тільки лікар може оглянути тебе, коли ти сам дозволиш і я буду поруч.

Другий палець – вказівний

Це правило говорить: «Ні – означає ні». Якщо тобі щось не подобається – наприклад, обійми, – ти можеш сказати «ні». І це важливо! Люди мають тебе слухати.

Мені це дуже сподобалось. Я згадав, як тітка хотіла мене поцілувати, а я не хотів – тепер я знаю, що можу сказати: «Ні, дякую!»

Третій палець – середній

Цей палець нагадує: «Є хороші й погані дотики». Хороші – коли тебе лагідно беруть за руку або питають, чи можна обійняти. А погані – це ті, після яких тобі неприємно, сумно або страшно. Про такі дотики треба розповісти дорослому, якому ти довіряєш.

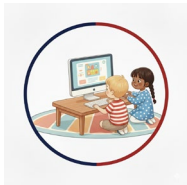
Четвертий палець – безіменний

Він нагадує про секрети. Є хороші секрети – наприклад, коли тато готує сюрприз. А є погані секрети, які змушують мовчати й лякають. Такі секрети обов'язково треба розповідати – мамі, татові, виховательці або бабусі.

Палець п'ятий – мізинчик:

Хоч він маленький, але дуже важливий! Він каже: «Говори! Тобі допоможуть!» Я можу розповісти мамі, татові, виховательці або навіть лікарю – і вони мені допоможуть.

Я кивнув і пообіцяв: тепер я точно знаю, як бути у безпеці. І обов'язково поділюсь цим з друзями!

Мультфільм «Мій сусід»

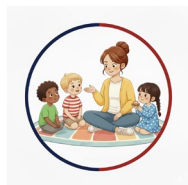

Мультфільм «Безпечні та небезпечні дотики»

Мультфільм «Кричи. Біжи. Розкажи»

Полілог

- ✓ Як ви думаєте, чи всі знайомі люди можуть бути безпечними для нас?
- ✓ Що ви зробите, якщо хтось незнайомий просить показати дорогу або сісти до нього в машину? Кого ми можемо попросити про допомогу, якщо відчуваємо небезпеку?
- ✓ Що робити, якщо хтось просить зберегти «секрет», від якого тобі страшно або неприємно?
- ✓ Як можна зрозуміти, що поруч із вами небезпечна людина?

РОЗДІЛ 4. ДОРΟΣЛІ НЕЗНАЙОМЦІ

Хто такі Незнайомці?

Крім людей яких я знаю, навколо мене є багато людей, яких я не знаю! Вони можуть виглядати по-різному: хтось старий, хтось молодий, хтось високий, хтось маленький. Це можуть бути дорослі чи діти. Чоловіки чи жінки, хлопчики чи дівчатка. Вони можуть посміхатися або бути серйозними. Ось ці люди, яких я ніколи раніше не бачив і з якими не знайомились мої мама чи тато, називаються незнайомці (або чужі люди). У більшості своїй чужинці для мене приємні та приязні люди. Вони мають свої родини. Своїх друзів та знайомих. І дуже важливо, що більшість дорослих людей працюють.

Навіщо дорослі працюють?

Часто мене відводить до дитсадка матуся, рідше тато, а потім вони йдуть на роботу. Раніше я про це не думав, а зараз почав розмірковувати, а навіщо вони ходять на роботу? На мою думку, дорослі працюють, щоб у мене й у всіх в нашій родині було все необхідне. Вони заробляють гроші, щоб купити їжу, одяг, іграшки. А ще вони ходять на роботу, бо люблять свою справу. Мамі подобається лікувати дітей, татові допомагати людям. Якось я спитав у мами: «Чи хоче вона не ходити на роботу?» Мама відповіла, що не уявляє свого життя без роботи. Їй було б дуже сумно. Вона ще зі школи знала, що стане лікарем і буде лікувати дітей. Матуся каже, що їй праця приносить задоволення. А вона своєю працею робить світ кращим, добрішим. «Тату, а чому ти ходиш на роботу?» – запитав я. «Я працюю, щоб заробляти гроші й давати тобі, Оленці й мамі все необхідне», – відповів тато. «Я хочу, щоб ви були щасливі й здорові».

Тоді я зрозумів, що мама й тато ходять на роботу не просто так, а щоб подбати про нашу сім'ю. Кожна робота важлива й потрібна, адже саме завдяки праці людей створюється все, що оточує нас.

Казка про мураху, яка вчилася працювати

Ірина Живило

Жила-була в лісі дружна родина мурах. Вони жили у великому мурашнику, де кожен мав свою роботу.

Мурахи-розвідники шукали їжу, мурахи-будівельники будували мурашник, мурахи-няньки доглядали за личинками, а мурахи-солдати захищали мурашник від ворогів.

Одного разу серед мурах з'явилося маленьке ледаче мурашеня, на ім'я Тимко. Він не хотів працювати, як це робили інші мурахи.

Тимко цілими днями лежав на сонечку, грався з листочками та жував жуйки. Інші мурахи просили його допомогти, але Тимко лише відмахувався і казав: «Я не хочу працювати, я хочу гратися!».

Одного разу в мурашник завітав мудрий старий мураха. Він побачив ледачого Тимка і вирішив поговорити з ним.

«Чому ти не хочеш працювати, Тимко? – запитав мудрий старий мураха.

«Я не хочу працювати, бо це нудно!» – відповів Тимко.

«Але ж, якби ніхто не працював, наш мурашник не існував би!» – сказав мудрий старий мураха.

«Хто шукатиме їжу? Хто будуватиме мурашник? Хто доглядатиме за личинками? Хто захищатиме нас від ворогів?»

Тимко замислився. Він ніколи не думав про те, що праця така важлива.

«А що я можу робити?» – запитав Тимко.

«Ти можеш допомагати мурахам-нянькам доглядати за личинками», – сказав мудрий старий мураха.

«Це не так вже й нудно, як ти думаєш. Ти будеш піклуватися про маленьку мурашню, годувати її і вчити її як треба жити.»

Тимко погодився допомогти мурахам-нянькам.

Він з радістю піклувався про маленьку мурашню, годував її і грався з нею.

Тимко зрозумів, що робота може бути не лише нудною, але й цікавою та корисною.

З того дня Тимко більше не був ледачим. Він працював разом з іншими мурахами, щоб зробити свій мурашник кращим.

І він був щасливий, адже знав, що його робота робить світ кращим.

Люди різних професій навколо мене

У магазині

У нашому місті є багато магазинів: магазин одягу, магазин іграшок, хлібний магазин, магазин взуття і великий магазин – Маркет.

Я дуже люблю ходити з мамою в цей магазин. Там так багато всього цікавого: полиці з продуктами, холодильники з морозивом, дядьки й тітки, які ходять між рядами та виконують свою роботу.

Одного разу я запитав у мами: «А хто всі ці люди, які працюють в магазині?» Мама посміхнулася і сказала: «Це працівники магазину, у кожного з них своя робота. Познайомимось з ними ближче?».

Спочатку ми підійшли до каси. Там сиділа мила тітка за касовим апаратом. Вона привіталася з нами та запитала, що ми хочемо купити. Мама показала їй продукти, а тітка пробила їх по одному й назвала суму. Мама дала їй гроші, а тітка дала решту й чек. «Це касир», – пояснила мама. «Вона рахує вартість товарів, які ми купуємо, і дає нам решту».

Потім ми пішли до відділу з овочами та фруктами. Там нас зустріла жінка в білому фартусі. Вона привітливо посміхнулася і запитала, чим може нам допомогти. Мама попросила її зважити яблука й банани. Жінка поклала фрукти на ваги,

натиснула кілька кнопок і назвала вагу. «Це продавчиня», – сказала мама. «Вона продає покупцям продукти та допомагає їх вибрати».

Біля виходу з магазину ми побачили чоловіка у формі. Він уважно дивився на всіх, хто виходив з магазину. «А це хто?», – запитав я. «Це охоронець», – відповіла мама. «Він стежить за порядком у магазині й захищає людей і товари від крадіжок».

Коли ми вже йшли додому, я помітив у коридорі тітку, яка мила підлогу. Вона була в синій уніформі й тримала в руках швабру й відро. «А це хто?», – знову запитав я. «Це прибиральниця», – пояснила мама. «Вона прибирає магазин, щоб там було чисто й приємно робити покупки».

Ось так я познайомився з деякими професіями, які є в магазині. Мені дуже сподобалося дізнаватися, чим займаються ці люди і як вони допомагають нам

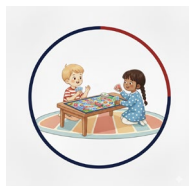

робити покупки. Головне, що їх праця допомагає людям!

Полілог

- ✓ Люди яких професій працюють в магазині?
- ✓ Що робить продавець? Що робить касир?
- ✓ Які професії подобаються вам?
- ✓ Як потрібно поводитись в магазині?
- ✓ Який магазин знаходиться поруч із вами?

Сюжетно-рольова гра «Магазин»

Мета: Ознайомити дітей із професіями продавця, касира, менеджера, вантажника. Формувати уявлення про правила поведінки в магазині, культуру спілкування. Розвивати мовлення, вміння вести діалог, рахувати гроші, робити вибір. Виховувати ввічливість, терпіння, доброзичливість у спілкуванні з іншими.

Ролі учасників: продавець, касир, покупці, вантажник (доставляє товари), менеджер (організовує роботу магазину, приймає новий товар)

На пошті

Учора мама принесла з магазину пакунок і сказала, що ми підемо на пошту відправляти посилку тітці Марині, щоб привітати її з Днем народження. Я зрадів, бо подумав, що на пошті я можу побачити багато всього цікавого!

Коли ми прийшли на Нову пошту, спочатку я побачив жінку у червоній формі. Мама пошепки мені сказала, що це операторка.

Вона стояла за комп'ютером і приймала посилки. Операторка спитала:

– Назвіть номер телефону відправника, будь ласка.

Мама сказала номер свого телефону.

– Назвіть номер телефону отримувача. Куди відправляєте?

Матуся назвала номер телефону тітки Марини та місто Київ де вона живе.

– Що в середині коробки? У яку вартість оцінюєте посилку?

Мама відповіла, що в коробці особисті речі та назвала скільки вони вартують. Під час того, як мама відповідала на питання, операторка щось швидко друкувала на комп'ютері. Це були квитанції та наліпка на коробку на якій було написано усе про що сказала мама. Мама розрахувалась за посилку, а я подумав: «Оце так професія – треба все узнати, куди що відправляється та правильно записати, щоб не було помилок і тітка отримала нашу посилку!»

Мені стало цікаво, що потім стане з нашою посилкою. Я тихенько про це запитав у мами. Мама тільки посміхнулась. Жінка у червоній формі – операторка, також посміхнувся і запропонувала нам з мамою пройти до складу, щоб подивитись, що

буде далі з посилкою.

Ми пішли до великого складу. Там працював сортувальник Петро. Він ставив коробки на конвеєр і дивився, щоб вони не губились. Петро мені дозволив натиснути зелену кнопку, і коробки поїхали! Це було так класно!

А ще я бачив кур'єра Сергія. Він вантажив посилки в машину. Я спитав:

– А ви самі все розвозите?

Він усміхнувся і сказав:

– Так, Миколко, нас таких кур'єрів багато, кожного дня ми допомагаємо людям отримати те, чого вони чекають.

Коли ми вже йшли додому, мама розповіла, що раніше люди надсилали одне одному паперові листи, а, якщо треба було про щось швидко розповісти, навіть надсилали телеграми. Тепер, коли є інтернет, паперові листи та телеграми змінились на електронні повідомлення через програми у смартфоні чи на комп'ютері.

– Зранку я вже привітала тітку Марину із днем народження листівкою у Фейсбуці. А ввечері ми всією

родиною будемо вітати її на відеозв'язку. Ти ж хочеш побачити своїх родичів та поспілкуватись із ними?

Я сказав: «Авжеж!» – і подумав: «Як добре, що завдяки інтернету ми можемо спілкуватись з людьми, які знаходяться дуже далеко. І робити це самі й коли захочемо, а не так, як у давнину, за допомогою робітників пошти».

Сюжетно-рольова гра «На пошті»

Мета: розвивати уяву, комунікаційні навички, уміння співпрацювати.

Матеріали: коробки різного розміру, бейджики, іграшкові телефони, стіл.

Хід: Діти обирають ролі: оператор, сортувальник, кур'єр.

Оператори приймають посилки, сортувальники розкладають їх у правильні коробки (за кольором чи розміром), кур'єри розвозять пакунки дітям.

На варті здоров'я

Якось у мене в садочку піднялася дуже висока температура, боліло горло, і Наталія Василівна за телефоном 103 викликала Швидку допомогу. Машина прийшла швидко і мене повезли до лікарні. Спочатку я трохи боявся, але потім зрозумів, що в лікарні працюють дуже добрі люди, які допомагають одужати тим, хто захворів.

Коли ми приїхали у лікарню, у спеціальній кімнаті на який було написано «Приймальний спокій», нас зустріла медична сестра. Вона усміхнулась і сказала:

– Не хвилюйся, Миколко, зараз подивимося, що з тобою. Вона піднесла до мене електронний градусник, подивилась яку температуру він показав, нахмурилась, похитала головою й поклікала до кімнати лікаря.

Лікар мав білий халат і стетоскоп – такий прилад, яким він слухав моє дихання і серце.

– Відкрий ротик, скажи «ааа»! – сказав лікар.

– Аааа! – відповів я слухняно.

Лікар уважно подивився моє горло і сказав, що в мене ангіна. Але

нічого страшного – треба просто трохи полежати в лікарні, пити ліки, приймати уколи та відпочивати. Коли прибігла матуся, яку викликали з роботи, я вже усе встиг оглянути, познайомитись з працівниками лікарні та дітьми, які лежали зі мною в одній палаті, хоча й недобре себе почував.

Щодня медсестра Оксана міряла мені температуру, давала таблетки та робила уколи (було трішечки боляче, але я терпів!) і питала, як я себе відчуваю. Мені робили різні процедури в маніпуляційному кабінеті, щоб я швидше одужав.

А ще була санітарка тітонька Марія, яка щодня прибирала палату, поправляла постіль та приносила

чисту воду. Вона завжди жартувала і розповідала нам веселі історії.

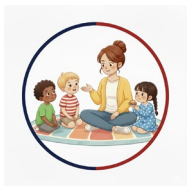
За тиждень я одужав! Мої рідні навідували мене щодня. Приносили смаколики та розважали мене. Перед тим як піти додому, я сказав працівникам лікарні:

– Дякую вам усім, що допомогли мені стати здоровим!

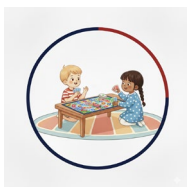
Лікар Іван Петрович усміхнувся:

– А ти, Миколко, добре поведився, виконував усе, що я тобі призначив – тому швидко одужав! Тепер я знаю, що лікар, медсестра і санітарка – це справжні герої, які щодня допомагають людям, які захворіли.

Полілог

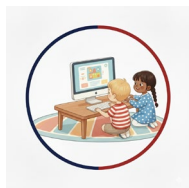
- ✓ Чому Миколка потрапив до лікарні?
- ✓ Хто допомагав йому лікуватися?
- ✓ Що робить лікар?
- ✓ Яка робота у медсестри?
- ✓ Для чого потрібна санітарка?
- ✓ Як треба поводитися, коли захворів?
- ✓ Чи бували ви в лікарні?
- ✓ Хто вам допомагав одужати?

Сюжетно-рольова гра «У лікарні»

Мета гри: ознайомити дітей із професіями працівників лікарні (лікар, медсестра, санітарка, пацієнт, реєстратор). Формувати уявлення про значення праці медичних працівників. Розвивати мовлення, комунікативні вміння. Виховувати чуйність, турботу, доброзичливість до хворих, бажання допомагати.

Ролі учасників: лікар (проводить огляд, призначає лікування), медсестра (дає ліки, робить уколи, вимірює температуру), Санітарка (прибирає палату, стежить за чистотою, приносить воду), реєстратор (записує пацієнтів, видає картки), пацієнти (приходять із «скаргами» – болять живіт, голова, горло тощо), мама або тато (супроводжують дитину до лікаря).

Онлайн гра **А які професії знаєте ви?**

Мета: Розширювати знання дітей про різні професії, ознайомлювати з особливостями праці дорослих. Формувати уявлення про значення праці людей у житті суспільства. Розвивати мовлення, вміння узагальнювати, описувати професії та їхні атрибути. Виховувати повагу до праці дорослих, інтерес до світу професій. Сприяти розвитку комунікативних навичок, активності, самостійності у висловлюваннях.

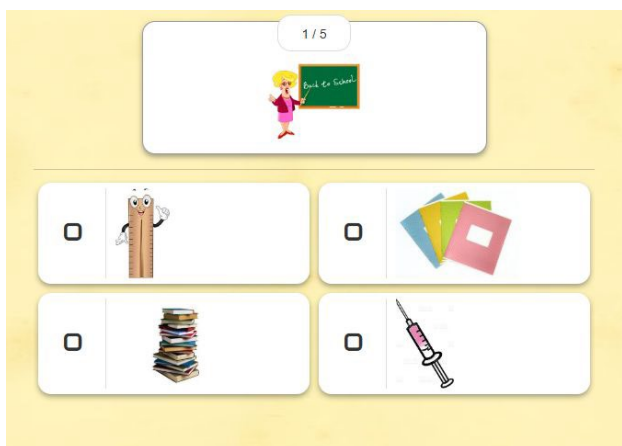
Онлайн гра **«Професії та знаряддя для праці»**

Мета: узагальнити знання дітей про професії; закріпити розуміння малят про те, яку працю виконують люди різних професій та знаряддя праці, які їм необхідні; сприяти розвитку пам'яті, мислення, зв'язного мовлення; виховувати терпіння, повагу до праці.

Онлайн гра «Професії. Що зайве»

Мета: закріпити та поглибити знання дітей про професії та знаряддя праці, вчити дітей виокремлювати із запропонованих речей, інструментів праці, розвивати увагу, мовлення, мислення, удосконалювати знання про професії дорослих, виховувати шанобливе ставлення до людей різних професій, шанобливість.

Хід гри: педагог демонструє картки, діти називають професію, знаряддя праці. Вихователь пропонує малятам назвати який інструмент на картці зайвий та чому?

Правила поведінки у суспільних місцях

Я люблю гуляти з мамою в парку, їздити в автобусі, ходити в магазин, відвідувати музеї та бібліотеку. Мама, коли ми збираємось йти на такі прогулянки з усмішкою говорить: «йдемо в люди». Тепер я знаю, що такі місця, де є багато незнайомих людей називаються суспільними. І для всіх і дорослих і дітей існують правила поведінки у суспільних місцях.

Зараз я з усмішкою згадую історію, яка трапилась зі мною, коли я був ще маленький. Неподалік від нас відкрився новий магазин. Все у ньому було таким новим і цікавим! Полиці, що заповнені барвистими товарами, і, звичайно ж, можливість мені отримати ласощі.

Я, захоплений новими враженнями голосно вигукував про що мені хотілося, не звертаючи уваги на інших покупців. Мама, була трохи збентежена моєю поведінкою, лагідно схилилася до мене і сказала: «Миколко, у магазині потрібно поводитися ввічливо. Ми не вдома, і тут є інші люди. Спробуймо говорити тихше і ввічливо просити те, що тобі хочеться»

Я зрозумів, що не всім приємно слухати мої голосні вигуки. Тож з того дня я почав вчитися бути ввічливим. Я навчився говорити «будь ласка» і «дякую». Я також навчився стримувати своє хвилювання і не бігати магазином.

Іноді я все ще забував про свої манери, але мама завжди була поруч, щоб нагадати мені правила ввічливого поведінки у суспільних місцях. Вона пояснювала мені,

чому важливо бути чемним, і як це робить інших людей щасливими. Я розумів, що мама права, і я хотів бути гарним хлопчиком.

З часом ввічливість стала для мене природною звичкою. Я не лише ввічливо повадився в магазині, але й в інших місцях, де були люди. Я зрозумів, що ввічливість робить світ кращим.

Так я навчився як поводитись у суспільних місцях.

Коли я в автобусі, я не бігаю і не кричу. Якщо бачу бабусю чи дядька з паличкою – завжди поступаюсь місцем. Це добре і правильно!

У магазині я не беру речі з полиць сам. Я питаю маму, чи можна. І ніколи не капризую, якщо мені відмовляють та чогось не купують.

Я парк не засмічую – сміття кидаю у смітник. І не топчу квіточки, бо вони красиві й живі!

У музеї я, наче справжній дослідник. Дивлюся, але нічого не чіпаю руками. Там

усе дуже цінне! Ми з мамою ходимо повільно, слухаємо екскурсовода і не заважаємо іншим.

А бібліотека – це така чарівна хатинка з книжками! Там тихо-тихо. Коли я у бібліотеці, я говорю пошепки, не рву сторінки й повертаю книжки вчасно, бо їх чекають інші діти.

А ще я завжди вітаюсь, коли приходжу в садочок, в магазин, поліклініку, і дякую, коли мені допомагають. Чемні слова – це як чарівні ключики до добрих сердець! Я знаю: у громадських місцях треба бути чемним, не шуміти, не бігати, не смітити й поважати інших. І тоді всім буде зручно й приємно!

Поради батькам як навчити дитину бути ввічливою у суспільних місцях:

- ✓ Подавайте їй приклад. Діти вчаться на прикладі своїх батьків. Якщо ви будете ввічливі з продавцями та іншими покупцями, ваша дитина, ймовірно, буде робити те ж саме.
- ✓ Поясніть, чому важливо бути ввічливим. Дітям потрібно розуміти, чому певні правила поведінки є важливими. Поясніть їм, що ввічливість робить інших людей щасливими та допомагає їм почуватися добре.
- ✓ Зробіть це весело. Ввічливість не повинна бути нудною! Зробіть з цього гру, вигадуючи різні ввічливі слова та фрази, які ваша дитина може використовувати.
- ✓ Будьте терплячі. Навчання дитини ввічливості потребує часу. Не очікуйте, що вона стане ввічливою за ніч. Будьте терплячі й продовжуйте їй нагадувати про важливість ввічливості.
- ✓ Пам'ятайте, що ввічливість – це цінна навичка, яка буде корисною вашій дитині протягом усього життя.

Правила поводження з незнайомцями

Незнайомці – це не обов'язково погані люди, але ми маємо бути обережними, бо ми їх не знаємо. Це як гра: ми граємо тільки з тими, кого знаємо!

Ось важливі правила, які я вивчив з мамою про незнайомців:

- ✓ ніколи не йди з Незнайомцем. Якщо незнайомиць просить тебе допомогти знайти кошеня, чи подивитися на нову іграшку, чи піти по цукерку – кажи «Ні!» і йди геть. Ти ніколи не повинен йти нікуди з людиною, яку не знає твоя родина.
- ✓ ніколи не бери нічого у Незнайомця. Якщо незнайомиць пропонує тобі цукерку, морозиво, іграшку чи щось інше – кажи «Ні!» Тобі можна брати

подарунки та їжу тільки від тих людей, яких добре знають твої мама чи тато.

- ✓ завжди клич на допомогу та біжи до батьків. Якщо незнайомець намагається з тобою заговорити, або просить про допомогу, або робить так, що тобі страшно чи незручно – кричи «Ні!» якомога голосніше та одразу біжи до мами, тата, чи будь-якого дорослого, якого ти знаєш і якому довіряєш (наприклад, до виховательки).
- ✓ не можна сідати на руки стороннім особам у транспорті, говорити чужим свою адресу, ім'я, місце проживання.

Моя безпека

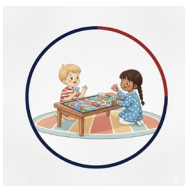
Привіт, друзі! Я дуже люблю гратися на майданчику біля дому, кататися на гойдалці й будувати замки з піску.

Одного дня я грався з машинками біля гірки, коли до мене підійшов дядько. Я його ніколи раніше не бачив. Він усміхнувся й сказав:

– Привіт, хлопчику! У мене є смачні цукерки в машині. Хочеш – пригощу!
Спочатку я зрадив, бо дуже люблю солодке. Але потім згадав, що мама казала:
«Якщо хтось незнайомий щось пропонує – не бери й не йди з ним».
Я ввічливо сказав: – «Ні, дякую. Я вас не знаю. Я зараз покличу маму».
Дядько одразу пішов, навіть не попрощався.
Я швиденько побіг до мами, яка сиділа на лавочці, і все їй розповів. Вона мене похвалила й сказала, що я справжній молодець!
Бо безпека – це головне! А ще я знаю: найкраще бути з друзями й завжди триматися поруч із тими, кого ти добре знаєш – мамою, татом або вихователькою.

Дидактична гра «Чарівне слово – Ні!»

Мета: тренувати вміння відмовлятися від небезпечних пропозицій.

Обладнання: рольові картки

Хід гри: Вихователь говорить фрази від імені «незнайомця», а діти хором або по черзі відповідають гучним: **«Ні!»**

Приклади фраз:

- ✓ «Ходи зі мною, покажу цікаву іграшку!»
- ✓ «Твої батьки попросили мене забрати тебе!»
- ✓ «Ходи до мене в машину, дам подарунок!»
- ✓ «Підемо за ріг – там є цуценя, подивишся?»
- ✓ «Ходи зі мною, я куплю тобі морозиво!»
- ✓ «Ти гарний хлопчик/гарна дівчинка, ходімо погуляємо!»
- ✓ «Не кажи нікому, що ми з тобою розмовляли!»
- ✓ «У мене є цукерки, хочеш спробувати?»
- ✓ «Ходімо пограємо в інше місце, там цікавіше!»
- ✓ «Ходімо зробимо фото разом!»
- ✓ «Я знаю, де твої друзі, пішли, покажу!»
- ✓ «Не слухай вихователя, він не розуміє!»
- ✓ «Тільки нікому не кажи, це наш секрет!»
- ✓ «Візьми цей подарунок, але не розповідай дорослим!»

Дидактична гра «Сам удома. Незнайомці»

Мета: закріпити знання дітей про незнайомих людей, що саме може бути небезпечним у спілкуванні з іншими людьми, розподіляти людей за ознакою спорідненості (рідні, знайомі, чужі), довести до розуміння те, що не можна відчиняти двері незнайомцям, розвивати увагу, спостережливість, виховувати обачність.

Матеріал: картки із зображеннями різних людей, фішки.

Хід: Вихователька звертається до дітей і показує картинку «Погляньте, хлопчика залишили самого дома, аж раптом хтось подзвонив у двері...»

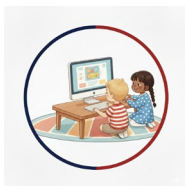

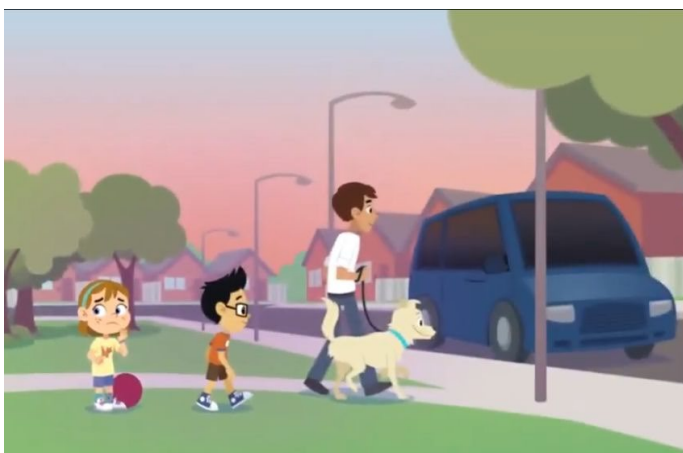
Завдання: поміркуйте, чи відчинити двері тій, чи іншій людині, пояснити ситуацію і свій вибір. Позначити картки фішками.

Запам'ятайте!

- ✓ Не можна нікому відчиняти двері!
- ✓ Якщо незнайомець намагається відчинити чи зламати двері, потрібно покликати сусідів, або викликати поліцію!
- ✓ Якщо незнайомець намагається розмовляти з тобою через двері, відійти від дверей. Нічого не відповідай!

Мультфільм «Безпечна поведінка з незнайомцями»

Мультфільм для дітей шкільного й дошкільного віку пояснює п'ять правил безпечної поведінки. Створено польською організацією «Даємо дітям силу» (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę). Переглядати цей мультфільм зі звуком можна тоді, коли діти добре засвоїли правила поводження з незнайомцями. Діти можуть спробувати себе у ролі у перекладачів з польської.

Мультфільм «Балачки із собакою»

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Дитина середнього дошкільного віку:

- знає назву регіону та населеного пункту, в якому проживає;
- знає обласний центр Миколаївської області – місто Миколаїв, його герб, прапор;
- знає будову власного тіла, володіє культурно-гігієнічними навичками догляду за ним, розуміє значення руху та загартування для здоров'я людини;
- має позитивну самооцінку, адекватно реагує на успіх і невдачу;
- має чітке уявлення про себе (ім'я, прізвище, домашня адреса, статеві та етнічна належність, статус у родині);
- охоче спілкується зі своїми сусідами (з будинку, вулиці), звертається до них на ім'я;
- орієнтується в людських взаєминах, відчуває й усвідомлює доброзичливе та неприязне ставлення до себе, помічає зміни настрою, емоційного стану близьких дорослих, однолітків, виявляє увагу, співчуття;
- виявляє доброзичливе ставлення у спілкуванні з дітьми, людьми різного віку, стану здоров'я, статі, національності.

Дитина старшого дошкільного віку:

- знає назву регіону та населеного пункту, в якому проживає, історію його виникнення;
- опікується станом свого здоров'я, дотримується здорового способу життя, культури харчування, культури дозвілля, гігієни, застосовує народні засоби та методи оздоровлення, притаманні власній культурі;
- здатна до самооцінки, довільної регуляції власної поведінки в різних життєвих ситуаціях, виявляє позитивне ставлення до власного внутрішнього світу (мотиви, ціннісні орієнтації, бажання і мрії, почуття тощо);
- оперує займенником «Я», усвідомлює свої права, статеву, родинну, соціальну, етнічну і громадянську приналежність;
- орієнтується у своїх чеснотах і вадах, виявляє самоповагу, елементарну гідність, прагне ствердитись у своїх моральних якостях, виявляє впевненість у своїх можливостях;
- розуміє, що не можна принижувати гідність іншої людини;
- охоче вступає до спільної гри з однолітками, пропонує свою улюблену гру;
- орієнтується у своїх основних правах й обов'язках, усвідомлює їхнє значення та відмінності;
- проявляє турботу, любов, доброзичливість до людей навколо; відкрита для контактів з дітьми, людьми різного віку, стану здоров'я, статі, національності, соціального статусу тощо;
- застосовує у стосунках традиції своєї родини, цікавиться та виявляє повагу до українських культурних традицій, національностей регіону.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Азбука почуттів та емоцій / Катерина Кес. – Харків : ПЕТ, 2021. – 64 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти України / Під наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в : Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. – 2021. – 37 с. – URL : <https://lnk.ua/BNEMZzGNG>
3. Культура добросусідства без обмежень: методично-дидактичний посібник. МОППО: Центр редакційно-видавничої діяльності / Олійник Л. М., Літвінова Н. Є., 2025. – 85 с. з іл.

4. Люди та пам'ятки Миколаївщини: методично-дидактичний посібник. МОППО: Центр редакційно-видавничої діяльності / Олійник Л. М., Літвінова Н. Є., Івасюк Т. О. 2025. – 137 с. з іл.
5. Олійник Л. М. Виховуємо патріотизм у дошкільників на ідеях культури добросусідства та традиціях рідного краю : конкурсна робота з номінації «Інноваційні практики духовно-інтелектуального виховання і навчання здобувачів освіти у ХХІ столітті» / Л. М. Олійник – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОППО, 2025. – 30 с.
6. Український віночок. Миколаївщина. Регіональна парціальна програма та методичні рекомендації з міжкультурної та громадянської освіти дітей дошкільного віку / Араджионі М. А., Олійник Л. М., Літвінова Н. Є. та ін. – МОППО: Центр редакційно-видавничої діяльності, 2023. – 82 с.
7. У світі народної культури населення Миколаївщини : методично-дидактичний посібник / Л. М. Олійник, Л. В. Лещенко. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОППО, 2025. – 130 с. з іл.

Ролики з відеохостингу YouTube

8. Глущенко Марина. Дітям про сім'ю. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8hyW5cb3pLM&t=15s>
9. ЗДО №285 ЗМР. Дітям про сім'ю та родину. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=r3xDowGeNpQ>
10. Інформаційно-ресурсний центр «Дитинство без насильства» Мультфільм «Балачки з собакою». Психологічна просвіта URL : <https://www.youtube.com/watch?v=9e881AURgNo>
11. Козіна Леся. Дидактична гра «Які права порушено в казках». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=KLWEHbaASso&t=1s>
12. НеВрамовні. Дітям про здоров'я. Шкідлива та корисна їжа. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=yDoVLErFIgA>
13. Палац творчості учнів м. Миколаєва. Мультфільм «Їжачок Генрі» URL : <https://www.youtube.com/watch?v=PLWW96amye0&t=1s>
14. Телеканал ПЛЮСПЛЮС. Корисні підказки. Колючки та магніти. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=b3A1eJ0K6A4>
15. Щепак Анна. Дидактична гра «Права дитини в сюжетах казок». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=wvsOC-Mr8pg>
16. ЦПРПП міста Києва. Моя сім'я. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=UjoLi6i7X7k>
17. BestForKids. Мультфільм «Моя сім'я. Моя родина». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=UgXTCBQegnU&t=18s>
18. Iskrinka. Дидактична гра «Права дитини». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ItpqVEuyz-k>
19. CHILD RESCUE. Безпечні та небезпечні дотики. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=f1GY2bXdxhQ>
20. CHILD RESCUE. Кричи. Біжи. Розкажи. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=5mK59Fy3Lv0>
21. CHILD RESCUE. Мій cycid. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=knagfHqrGUE&t=9s>
22. CHILD RESCUE. Безпечна поведінка з незнайомцями. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ps67DbvjRcw&t=1s>
23. KS Books: Мотивуючі казки для дітей. Мультфільм «Мишеня Мишко і брудні лапки» URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Xh2jkJhg5xE>
24. MultiZnaika TV. Емоції та Почуття. Розвиваюче відео для дітей. URL : https://www.youtube.com/watch?v=17rG9EHZcLI&ab_channel

Наукове видання

МІЙ СВІТ ЛЮДЕЙ

**Методично-дидактичний посібник
до регіональної парціальної програми
з міжкультурної і громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Український віночок. Миколаївщина»**

Комп'ютерний набір, технічна верстка – Олійник Л. М.

Літературне редагування – Маланчук О. В.

Технічний редактор, дизайн обкладинки – Іванова Я. І.

Текст наведено в авторській редакції

Підписано до друку 29.10.2025

Формат 60x84/8 Ум. друк. арк. 10,5

Тираж 100 прим. Зам. № 1

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-а,
тел./факс 37 85 89, e-mail: moippro@moippro.mk.ua
<http://www.moippro.mk.ua>

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7459 від 28.09.2021

В парку

Дорослі сусіди

Моє здоров'я

Мої мрії

Мої почуття та емоції

Мама
Тетяна
Іванівна

Тато
Петро
Михайлович

твiрша сестра
Олена

Моя сім'я та родина

Бабуся
Світлана

Бабуся
Катерина

Дідусь
Михайло

Професії

На пошті

В лікарні

В магазині

Люди, яких я
не знаю

Незнайомці

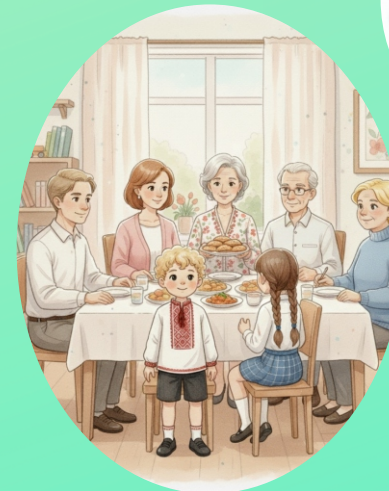

Я особистість

Миколка

Мої рідні та
близькі люди

У дитячому
садку

Біля дому

Вихователька
Наталія
Василівна

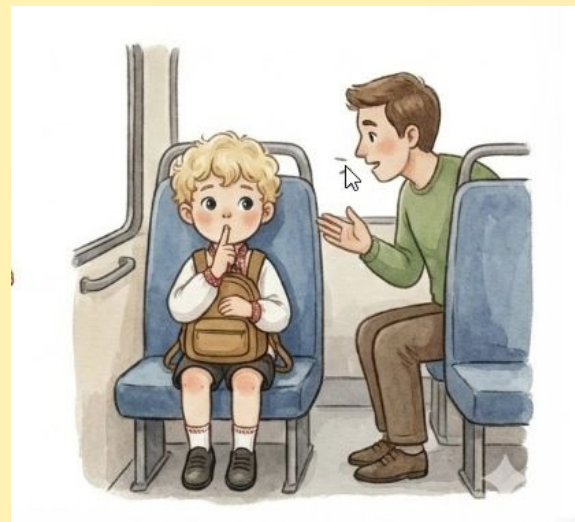
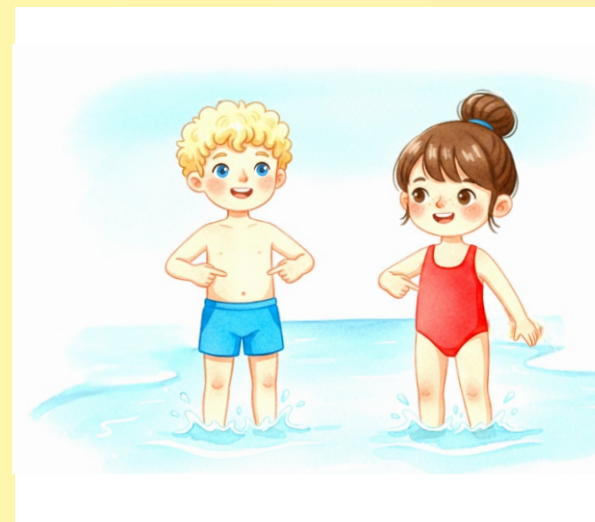
Віка з
Молдови

Небезпечні
знайомі

Правила безпечної поведінки

Пори року

